

In xiskuama jñatrjo

Lengua mazahua

Estado de México y Michoacán

Tercer grado

NOMBRE DEL ALUMNO (A)	
ESCUELA	GRUPO
POBLACIÓN	
ENTIDAD FEDERATIVA	

Este libro de texto ha sido elaborado por el Gobierno de la República y se entrega en forma gratuita a los niños de las escuelas primarias del país.

Los juicios y opiniones de los maestros, de los padres y de los alumnos son muy importantes para mejorar la calidad de este libro. Sus comentarios pueden ser enviados a la siguiente dirección:

COMISIÓN NACIONAL DE LIBROS DE TEXTOS GRATUITOS

Rafael Checa núm. 2 col. Huerta del Carmen
C.P. 01000, México, D.F.

Las obras de arte que ilustran las cubiertas de los libros de texto gratuitos son representativas de las grandes etapas del arte mexicano. Constituyen un valioso respaldo educativo y son motivo de orgullo nacional.

SEP

Libro de texto en lengua, mazahua Estado de México y Michoacán

Elaborado en la Dirección General de Educación Indígena de la Subsecretaría de Educación Básica de la Secretaría de Educación Pública

Autores

Marcos Juárez Cárdenas y Rufino Benítez Reyna

Colaboradores

Cirilo López Santos, Vicente Mendoza Martínez, José Guadalupe Palacios Elizalde, Eugenia Espinoza Cruz, Justino Segundo Moreno, José Palacios García, Amador Flores Martínez, Julián Martínez Rocha, Rodolfo Antonio Martínez García, Idilberto González Claudio y Demetrio Espinoza Domínguez

Diseño y Formación

Jorge Anaya Torres y José Luis Ubaldo Hernández

Ilustración

Gerardo Cunillé

Fotografía

Archivo Iconográfico de la Dirección General de Educación Indígena

Ilustración de Portada

“Don Rómulo, el curandero”, 2.90 x 7.40 m

Pintado por niños mazatecos de la comunidad

Santa Catarina Buenavista, Huautla de Jiménez, Oaxaca.

Felipe García García, Ofelia Martínez García, Teófilo Cerqueda Juárez, Yolanda Martínez García, Fernando Carbajal Carrera, Eufracia Pacheco Rivera, Bulmaro Martínez Martínez, Cecilia García García, Zenaida Hernández Espinoza, Faustino Hildefonso García, Álvaro Martínez García, Juan Abel Mendoza Hildefonso, Plácido García Gómez, Abel García Gómez, Benito Juárez Martínez, Adelina Cerqueda Juárez, Antonio Juárez Martínez, Carlos Teófilo García, Fortunato Carrera Álvarez y Enriqueta García Guerrero

D.R. © **Colorín colorado. El arte de los niños indios. México, 1993**

Reproducción autorizada por el Fideicomiso para la Salud de los Niños Indígenas de México, A.C

D.R. © Secretaría de Educación Pública, 1997

Argentina No. 28

Col. Centro, C.P. 06029

México, D. F.

ISBN 978-970-18-0957-0

Primera edición 1997

Décima sexta reimpresión 2013

Impreso en México

La Patria (1962),
Jorge González Camarena.

Esta obra ilustró la portada de los primeros libros de texto. Hoy la reproducimos aquí para que tengas presente que lo que entonces era una aspiración: que los libros de texto estuvieran entre los legados que la Patria deje a sus hijas y a sus hijos, es hoy una meta cumplida.

A seis décadas del inicio de la gran campaña alfabetizadora y de la puesta en marcha del proyecto de los libros de texto gratuitos, ideados e impulsados por Jaime Torres Bodet, el Estado mexicano, a través de la Secretaría de Educación Pública, se enorgullece de haber consolidado el principio de la gratuidad de la educación básica, consagrada en el Artículo Tercero de nuestra Constitución, y distribuir a todos los niños en edad escolar los libros de texto y materiales complementarios que cada asignatura y grado de educación básica requieren.

Los libros de texto gratuito son uno de los pilares fundamentales sobre los cuales descansa el sistema educativo de nuestro país, ya que mediante estos instrumentos de difusión del conocimiento se han forjado en la infancia los valores y la identidad nacional. Su importancia radica en que a través de ellos el Estado ha logrado, en el pasado, acercar el conocimiento a millones de mexicanos que vivían marginados de los servicios educativos y, en el presente, hacer del libro un entrañable referente gráfico, literario, de conocimiento formal, cultura nacional y universal para todos los alumnos. Así, cada día se intensifica el trabajo para garantizar que los niños de las comunidades indígenas de nuestro país, de las ciudades, los niños que tienen baja visión o ceguera, o quienes tienen condiciones especiales, dispongan de un libro de texto acorde con sus necesidades. Como materiales educativos y auxiliares de la labor docente, los libros que publica la Secretaría de Educación Pública para el sistema de Educación Básica representan un instrumento valioso que apoya a los maestros de todo el país, del campo a la ciudad y de las montañas a los litorales, en el ejercicio diario de la enseñanza.

De esta forma, el libro ha sido, y sigue siendo, un recurso tan noble como efectivo para que México garantice el Derecho a la Educación de sus niños y jóvenes.

In xiskuama jñatrjo

Lengua mazahua

Estado de México y Michoacán

Tercer grado

PRESENTACIÓN

Este libro de texto está dirigido a las niñas y niños indígenas que cursan la educación primaria, tiene el propósito de favorecer el aprendizaje de la lectura y la escritura de la lengua indígena que se habla en su comunidad.

Se espera que este libro sea utilizado en forma creativa, tanto por el profesorado como por las niñas y los niños, en este ciclo escolar y los subsecuentes, para dar respuesta a los problemas particulares que se presenten en el desarrollo de la expresión escrita y la comprensión lectora.

En el libro se encuentran diferentes textos, algunos hablan del entorno físico de los alumnos, objetos y cosas que hay en la comunidad, y otros se refieren al entorno social y cultural, pues relatan las costumbres, fiestas y leyendas de la región.

Su elaboración estuvo a cargo de profesores indígenas bilingües con experiencia en la enseñanza de su lengua materna, así como con un profundo conocimiento de la cultura de sus comunidades. Para la redacción, los autores consideraron el enfoque comunicativo propuesto en el Plan y Programas de Estudio para la Educación Primaria 1993.

Este libro de texto podrá ser enriquecido a partir de las observaciones y consideraciones que profesores, padres de familia, comunidades y organizaciones civiles indígenas realicen acerca del lenguaje utilizado, los contenidos, las ilustraciones, el formato y la presentación.

K'ɔ B'ɔb'ɔba

Nu xiskomɔ xorɔ, ra ngeje tsjaja yo ts'it'i ne ts'ixut'i k'o xórx ne ñaji jñatjo, ngek'ua so'o ra mbarɔji xorɔ ne ra dyopjɔji nu jña k'ɔ ñaji k'a nu ts'ijñiñi.

So'o ra batjo pjende ra tsja e xompɔte ñe e ts'it'i k'o xórx nu kjee dya, yo ñe kjee k'o ra enje, ngek'ua ra ndɔntɔ k'o dya mi so'o ro tsja, nzikja nu dyopjɔ ne nu tsinchi xorɔ.

Nu xiskomɔ batjo pjende kis'i k'o dyɔs'ɔ yo xompɔte. Kjaa k'o mamɔ pje pes'i k'a nu ts'ijñiñi, ne k'o dyaja pezhe o tjunrɔji, mbaxua ñeje o ts'ipezhe.

O dyɔt'ɔ yo xompɔte k'o ña jñatjo, ne parɔji na ponkjɔ jama izhi nu jña k'o kis'i nu xiskomɔ xorɔ nzikja o tjunrɔ e ts'ijñiñi yo ña ñjatjo. Texe k'o jiokɔji nu xiskomɔ xorɔ o tsjaji nzikja k'ɔ o mamɔ nu k'o jokɔ ne xorɔ B'ondo kja ne kjee naja nzincho nzincho jñii.

E xiskomɔ xorɔ so'o ra zob'ɔji texe e xompɔte, jyote, ts'ijñiñi ne yo jmurɔtee k'o ña jñatjo ngek'ua ra ngejme na joo e jña k'o kis'iba, o jmi nu xiskomɔ xorɔ ne k'ɔ b'ɔb'ɔba.

República
Mexicana

Golfo
de
México

Océano Pacífico

k'o kis'iba

Xorɣ

Naja	Dyokjojme	Dyech'a yeje	12
Yeje	Xorɣgojme yo b'edyi	Dyote	20
Jñii	Nu k'o ri sigoji yo jñatrjo	Dyote jñincho	28
Nziyo	Nu k'o ri tsja ñe k'o ra dyak'ɣji	Jñite ñanto	36
Tsich'a	Jabi tsaji jñiñigo	Nzite nziyo	44
Ñanto	Jama kja o jñiñi k'a b'ɣb'ɣ e Lipe	Tsite yeje	52
Yencho	In Baxkua yo e jñatrjo	Ñante	60
Jñincho	Nu chuɣ e Xuba	Ñante jñincho	68
Nzincho	Jango bi ñejyi yo jñatjo	Yente ñanto	76
Dyech'a	Pezhe k'o kjogɣ kja yo jñiñi	Jñite nziyo	84
Dyech'aɗaja	Nutskojji ri chjetrjoji	Nzinte yeje	92
Dyech'a yeje	Nu jñiñi a Pame	Dyete	100
Dyech'a jñii	Nu jango ri b'ɣnk'o	Dyete jñincho	108
Dyech'a nziyo	Yo ñeje	Dyete dyech'a ñanto	116

Dyech'a tsich'a	B'epji k'o kjaji k'a yo jñiñi	Dyete dyote nziyo	124
Dyech'a ñanto	Nu pezhe s'ɔd'ɔ k'ijimi	Dyete jñite yeje	132
Dyech'a yencho	Yo b'epji k'o kjaji k'a in jñiñiji	Dyete nzite	140
Dyech'a jñincho	Yo b'epji k'a juajma	Dyete nzite jñincho	148
Dyech'a nzincho	Nu k'o po'o in dyokjojme	Dyete tsite jñincho	158
Dyote	Ye dyoxɔ kja ne jñiñi	Dyete ñante ñanto	166
Dyote naja	Jama ngɔjnɔ in jñonɔji	Dyete yente nziyo	174
Dyote yeje	Yo ndork'ijimi	Dyete jñinte Yeje	182
Dyote jñii	Nana dyɔrɔ ko ra xitsk'o	Dyete nzinte	190
	Pje k'o nee ra mamɔ	Dyete nzinte Jñincho	198

Xorɔ́ naja

Dyokjojme

Mi nrromgo o enje k'o i kjuarma mi tatago, ma dyojui k'ɔ́ nu su'u ñe da xuntr'i k'ɔ́ ni chju'u Lisia, angezeji mi ñeji a B'onrro, o nixiji mi tatago ñe mi nanago, nge k'e Lisia k'ɔ́ ne ra tsjapɔ́ji na mbaxkua nkuara zotɔ́ dyecha tsich'a tsjee. Pa ne zana yee ne kjee da nzincho nzincho yencho, nu k'o mi tatago ñe mi nanago o xipji k'o dyokjome, mojo ra mimiji ngek'ua ra ñaji na joo jarga kjaji k'e mbaxkua, o mamɔ́ k'ɔ́ mi tatago ra unk'o tsich'a nzhjenchjɔ́ɔ́ kjanu dyecha pare, nu k'ɔ́ mi nanago o mamɔ́ ra unk'o dyech'a tsich'a nzoñi, ñe ra tongo e i'i k'o ra chjanɔ́ji e jñonɔ́, nu k'ɔ́ nu tata k'e Lisia o mamɔ́ ra unk'o dyech'a nzhjenchjɔ́ɔ́ ñe dyech'a nzincho e pare, nu k'ɔ́ nu nita ne xuntr'i ximi ra unɔ́ e dyech'a nzoñi, nu k'ee tita Xuba nkuara unɔ́ yee nzhjenchjɔ́ɔ́.

Kjanu mamɔ́ k'ɔ́ nu tata e Lisia, ra ma xipji k'e xorɔ́ te ra tsja pila. Xopɔ́te gua ego ra xits'i ri tsja pila k'e Lisia. Kjanu mamɔ́ k'e xopɔ́te pje ra tombɔ́ k'e Lisia, o nrrɔ́rɔ́ nu tata e Lisia, ri chjombɔ́ e b'itu k'o ra jye ñe e dyatsi. K'e pa'a nu k'e xopute k'ɔ́ ni ñeje'e a Xanxua ra xiko ra tsja pila e mbeb'izhi ngek'ua ra nemeji na punkjɔ́ tenxe k'o e tee k'o ra jmurɔ́ k'e pa'a, ñe ra janraji k'o ni ñeje a Xanxua kjo pjechi ra nemeji ñe k'o ri ñeje a B'onrro, nu yo tee a togɔ́ pjechi ra nemeji.

Mamɔ́ nguarɔ́ k'e mbaxkua mi o mɔ́ɔ́ji tenxe k'o dyokjome, nrro ngaraji kjanu ñaji na punkjɔ́ jingua xi ro tsjaji da mbaxkua.

Jñuspɔ na joo k'o orkɔji

Jango b'ɔb'ɔ k'o dyokjojme. _____

Jango nzi'i k'o dyokjojme. _____

Jingua ro ts'a k'e mbaxkua. _____

Janzi ro sotɔ e tsjee k'e Lisia. _____

kjo nrromb'ɔ k'ɔ b'itu e Lisia. _____

Ja tsjaa k'u pila k'e mbeb'izhi. _____

Xorǝ yo kuatr'ǝba ye jǝna, kjanu ri dyǝtr'ǝ k'o
dyaja jǝna k'o xo pjǝtr'ǝ kjanu ri, ne yaxǝ

b'ezo

jmo'o

ǝǝi

xomǝ

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
---	---	---	---

Jǝnanrr'ǝ k'o kuatr'ǝba, kjanu ri opjǝ na ts'ipezhe

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Ne ttrangumɥ

Nu k'a jñiñigo jɔrɔ na ttrangumɥ, mamɥ k'o dyokjojme nkua mi b'ɥb'ɥ e b'ezo k'o dya mi menzumɥ, nkua mi ñeje na jee, nu k'o e te'e dya mi ña jñatr'jo, mi ngichaji nkuami trjee na punkjɥ e juamɥ, nu k'o e te'e k'o mi pepji ngek'o mi tujmɥ e nrrechjɔ ñe e nzhexɥ. Jueme k'o bezo k'o mi pepji k'e ttrangumɥ dya mi si'i na jo xedyi, nu k'o e mbepji mi kichiji a ñanto xorto xorto ne paa, kja mi pedyɛji a ñanto nzhoɔ a nzhoɔ. Na k'o e te'e mi tuns'ɥ ji e nzhexɥ mi nzhod'ɥji na jee nu k'o e te'e mi kjontr'ɥji na mbexo o yje mbexo, ma iyo mi unɥji b'itu k'o ro jieji, o ma mi neji, mi unɥji nrrechjɔ k'o ro ziji k'o in ch'iji. Nkua nu k'o kje'e mi otrjo nrrechjɔ texe k'o e te'e mi tomɥji nrrechjɔ,

texe yo e b'ezo nuyo ba eje na jee mi na s'ontee, nudya k'e trrangumɔ o nrromɔ na b'ezo k'u tsja a B'onrro, mamɔ sɔjɔ mi ma jontee mi pjoxtee na punkjɔ, nudya a iyo dya.

Texe k'o e mbepji o jiotr'ɔji ro ngontrɔɔji na joo e mbexo, nudya unuji dyote mbexo pama pama, ngek'ua k'o mbepji kichiji jñincho xomɔ xomɔ kjanu pedyeji a ñanto nzhɔma nzhɔma, nu k'e b'ezo mi na joo jaga jiotrɔɔ e te'e ngek'ua ra mbos'ɔji, nudya dyakja ne yo te'e ra mbepiji. Ngek'ua ri xits'iji ra pjos'ɔji, ra opj'ɔji yo e ts'itri, ngek'ua ra pjechiji ra xor'ɔji na joo ngek'ua ra chotr'ɔji d'a b'epji na joo dya kja ra jyok'ɔji yo e b'ezo ye jñankicha.

Xorǎ na joo k'o in xopǎte

Jarga pǎorǎji in ngero

Nu e nana Juana xipji yo in ch'ii ra xaji xomǎ xomǎ, ra dyeb'eji in ñixtr'ǂ, ra potǎji in b'itu, ra mbech'ǂji in s'ib'i, ra xiñeji ñe ra mbech'eji texe k'o e lulu k'o ra ziji, ngek'ua dyara zodyeji, nu k'ǎnu nita ye ch'ii mi ǎd'ǎ na punkǎǎ ma zodye, yo i b'echi, ma e'e k'ǎ nu uee ye ch'ii tombǎ e xabo, ñe e b'itu, mamǎ k'ǎ nu tata ye ch'ii: pǎorǎji na joo in ngero, maba e'e k'ǎ nu zizi mi pǎorǎ na joo ye ts'itr'i xatǎ, ñe pǎǎ in ch'o'o ñe pedye in b'itu, mamǎ ye ts'it'i ri orko po'o na punkǎǎ texe yo dyokǎjme mi ngezǎjme yo mara te'e ximi ra pǎosǎ yo in dyokǎjme.

Yepe xorǎ kǎ ne ri dyopǎǎ pǎek'o xits'i nu tsipǂzhǂ

Jñanrryá na joo pjekja ye ts'itr'i, ngek'ua ri jñuspyá
kjane yaxyá

Xorú yeje

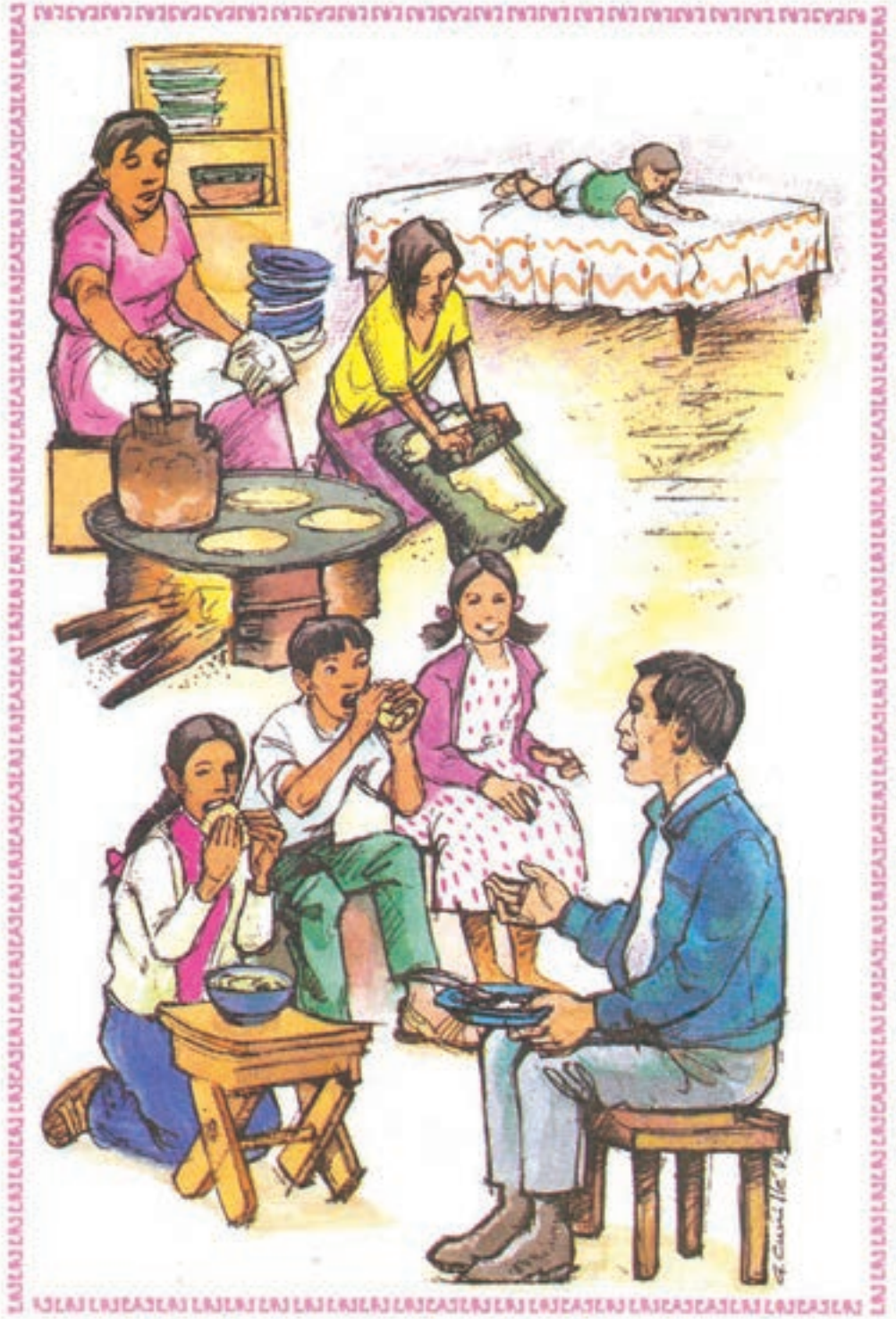
Xorúgojme yo b'edyi

Nuskojme ri b'ú**u**b'úgojme ka in ts'ingumú, mi tata mi nana yo kjoarma, mi tata ne chjuu Chano, mi nana ne chjuu Tele. Ri mimigojme na ts'ingumú o dyøtrø mi tata. Maro tegojme o jitsijme jango ga mimijme, jango ga pjosújme yo b'edyi, mi tata pjosú mi nana ra dyøtrø e jñonú ne xedyi. Yo b'edyi pjosújme ra nrrujmú k'a juajmá.

Nuzgojme ri dych'ame kjoarma, tsich'a e ndixú, tsich'a b'øzo ne chjuunji Xuba, Toña, Mige, Tino, Kati, Lena, Fasio, Liko, Genia e Teba. Yo b'edyi tujmúji e chjuo, siji ngoñi, pesi e muxa ñeje e tsjúj, ne Chano pørø ra tonjo, ne Xuba dya nee ra pepji ne opjú, nee ra eñe na punkjú. Ne pale Chano me na chjøxø. Mi tata, mi nana, nuyo b'edyi ngeyo xokúji ra ñaji, ra kjaji yo b'epji xokúji jango ga mimigojme nuskojme mari chegojme yo b'edyi ri zenguajme ri s'iyajme e tata, mi nana xitsijme ra xorújme ra opjújme na punkjú, xits'i ra s'iyajme yo ts'ipale, ye kjuarma, yo b'edyi, e Toña pjørú k'o nz'incho e ngoñi.

Ne Xuba na jøsa k'o jñite e muxa k'o ra sajme, ne Mige tujmú e tsjúj k'a juajmú, nu tata jñúnsú k'o yencho juarú.

Chjǵrǵ k'o onkǵji

Naja. Dyǵsǵ o chjuu yo b'edyi e Chano. _____

Yeje. Jeko tujmǵ e Xuba. _____

Jñii. Jeko pǵrǵ e Chano. _____

Nziyo. Jango nzii muxa kiji e Xuba. _____

Tsich'a. Jango nzii e ngoñi siji e Toña. _____

Dyʼsɣ̃ e chjuu k'o b'edyi k'ɣ̃ pesɣ̃e

Xaxɣ̃ ni b'edyige

Jeko jits'i ni tata

Jeko jits'i ni nana

Dyɔsɔ ko dyagajo k 'o kja ni nana ñe ni tata

Jango mi zenguaji ma dyenkua

Jango zenguaji nudya

Yaxʼ jango eñe ko in kjuarmaji

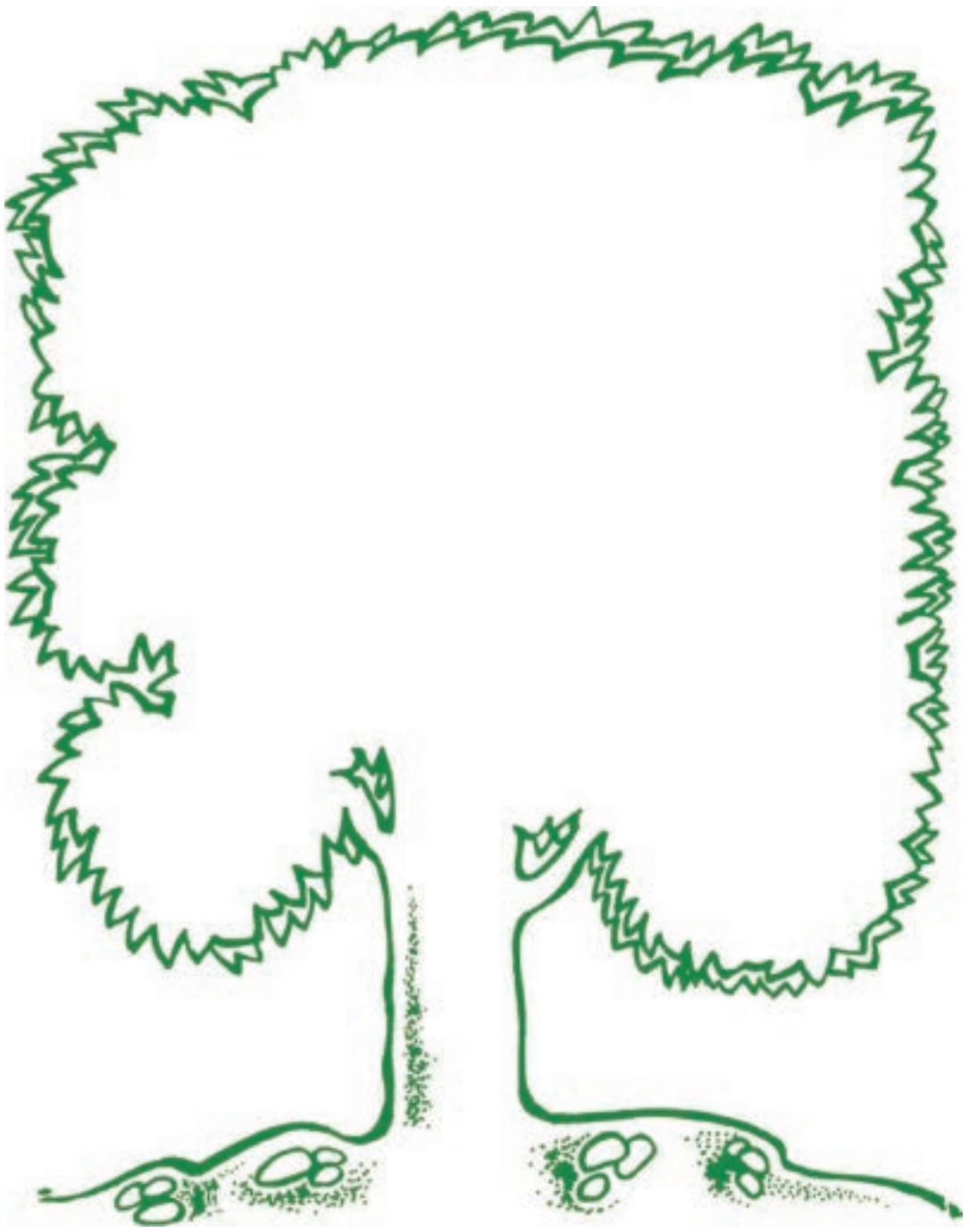
A large, empty rectangular box with a black border, intended for writing or drawing.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Dyøtr'ø na dyeza ni b'edyi

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Xorʉ jñii

Nu k'o ri sigoji yo jñatrjo

Texe in dyojui ri ñatjoi jñatjo, ri b'ʉb'ʉji k'a xoñijomʉ, ri pesijme na ngumʉ, ri sʉnt'ʉji, ri turejme. Ra ñonʉji, ra sigoji ndeje mba idya ra tunji. Nrrexe i dyoji ri sigojme k'o kjaa k'a juajmʉ nu k'a ri menzumʉji, nzakja yo k'ajna. Ri sigojme texe k'o ri tujmejme k'a juajmʉ, nzakja yo tjoo, kjʉʉ, ndakjʉ, ndexʉ, d'ok'a, muu. Ndexe yo jñonʉ k'o jokʉ yo tee k'a in menzumʉji, idya b'ezhi nu ii.

I teji idya siji na punkjʉ ngee, muru, jmoo ñe b'aa, na mizhi, idya jʉnji merio mbara ndomʉji. Nuyó ngek'o na jo ra siji mbara teji na jo, mbe idya ri pesijme. Texe nu mo ra ñonʉji, na jo ra siji yo lulu k'o kjaa k'a ri menzumʉji.

Nu mo ra enje na jo nu kjee, yo tee kjʉkʉji na punkjʉ tjoo nu mo ra xepjeji, kja ra mbøø ñe ra potʉ k'a ndenda nu k'o ra ziji ndexe yo tee k'o b'ʉb'ʉ k'a nu ngumʉ. B'ʉb'ʉ paa k'ʉ dya nijmiji yo ts'it'i, ngek'ua ra jmos'ʉji ñe ra zodyeji. Ra pech'eji ndexe nu k'o ra siji mba idya ra sodyeji ñe ra teji na jo.

Na joo ra tsanji ngoñi, øjnø, mbaru, kuchi, mba idya ra tomʉji nu mo ri neji ra siji ngee.

Xorɣ yo tr'onɣ kja ri dyopjɣ na jo

Naja. Nu k'o mamɣ k'a pezhe, pje k'o i siji kja ni nzumɣ. _____

Yeje. Pje ma k'ajng kjaa k'a juajma nu k'a i jñiñige. _____

Jñii. Dyopjɣba pje k'o na mizhi, nu k'o idya i siji na punkjɣ. _____

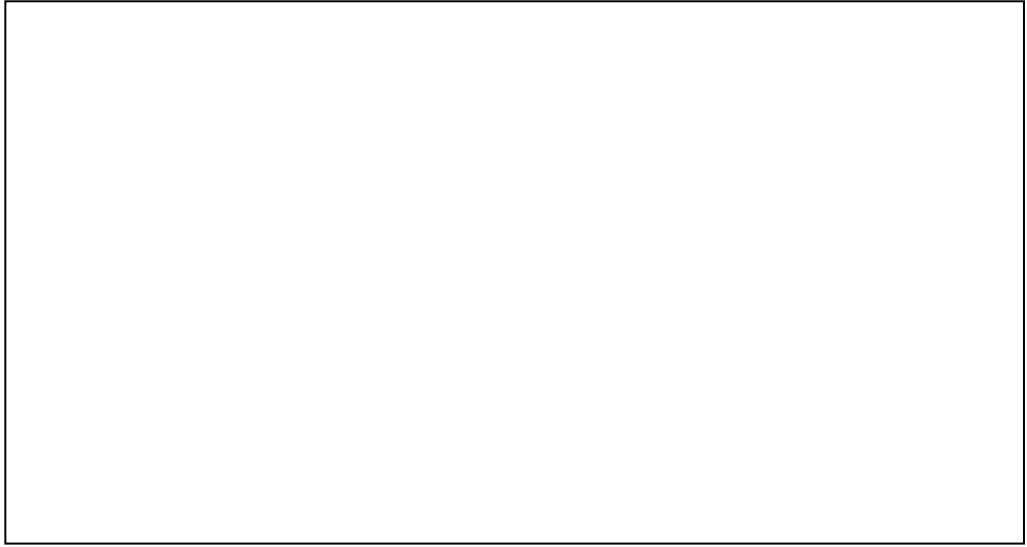
Nziyo. Pjek'o i tujmɣji k'a juajmɣ k'o na jo ri siji k'a ni nzumɣ. _____

Tsich'a. Pje ma dyoxɣ i pesi ngek'o na jo ri sii. _____

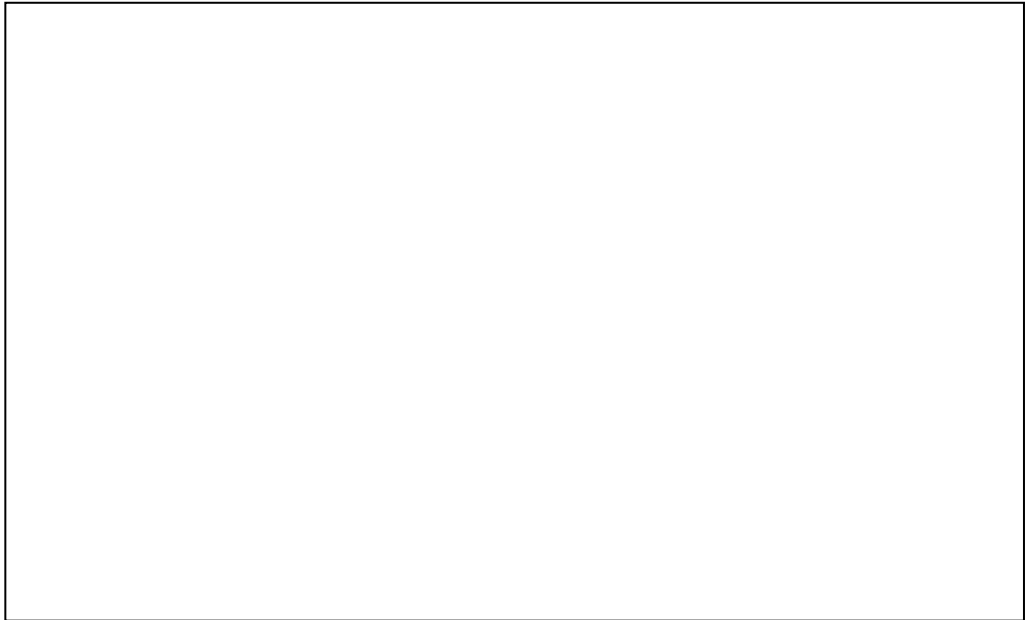
Ñanto. Dyopjɣba tjuu yo lulu k'o kjaa nu k'a i jñiñige. _____

Dyøtr'øba nu k'o i siji kja ni nzumø texe yo paa

*Dyøtr'øba nu k'o idya i siji na punkjø, nu k'o
na mizhi, nu k'o i pa tunji k'a chojmø ñe
tomø k'a ndenda*

Jñandʸ na jo nu k'o kuat'ʸba

*Nudya juajny yo lulu k'o kjaa k'a ni jñiñi, k'o na
jo ri sii, jñunspʸ nu tjuu nd'ʸb'ʸ*

*Dyopjʸba yo lulu k'o na jo ra pech'eji nu mo ra siji,
mba idya ra sodyeji*

Xorʏ na jo, mbo ri kinchi, pa ri p̄arʏ pje k'o onk'ʏ

Ngeje na pjiño,
nu k'o tee k'a f̄ajmʏ,
na xii mbe na kijmi
nu ma ch̄anʏ k'a kjʏʏ.

Pje ngeje. _____

Nu k'a chojmʏ na zoo,
nu mo ra j̄ans'ʏ k'a in nzumʏ
kjarʏ ra bee yo te mo ra jyeb'i.

Pje ngeje. _____

Nu nana idya ñaa na joo,
nu tata pjechi ra tonjo,
pesi na b'itu k'ʏ na t'oxʏ,
ñe na k'axt'ʏ nu mʏb'ʏ;

Pje ngeje. _____

K'a na muru t'oxʏ,
na xónrʏ ro mimi,
ko nu pa'a na sungoñi
ko i dyoji ro te.

Pje ngeje. _____

*Xorʻ na jo ñe opjʻ nu jñangicha nrrʻb'ʻ k'a kjaa yo
ts'ijña*

— Nuzgó ri pesi jñi kuchi. _____

— Nutsk'e gi pesi nziyo chare. _____

— Nujnú pesi yencho nzhyñʻ. _____

— Nutsk'eji i pesiji jñincho øjnø. _____

— Nuskojme pesijme nzincho møxø. _____

Na jo ri pesi kuchi, chare, nzhyñʻ,
øjnø møxø mba ri poʻtʻ nu mo
ri ñee ri sa ngee.

Yepe xorʉʉ yo ts'ijña, ngek'ua ri jyod'ʉʉ yo jña k'o pesi ch, jñuns'ʉʉ nu k'a yaxʉʉ

Ko in xompʉʉte, ñesk'e ri kinchiji ñe ri jyod'ʉʉji yo d'año jña k'o xo pesi ch, dyopjʉʉba

Nud'ya dyopjʉʉba jñi ts'ijña, un k'o ra maa yo jña nu k'ʉʉ chot'ʉʉji

Xorǎ nziyo

Nu k'o ri tsja ñe k'o ra dyak'ǎji

Texe in dyojui k'o kargji k'a na ngumǎ, texeji ra pjoxteji mbara b'ǎb'ǎji na jo, nu tata, nu nana ñe yo ts'it'i. Nu ma ra jyasǎ nu tata juns'ǎ nu chjuns'ǎ kja ra ma b'epji mba ra ndonjo merio, ngek'ua ra ndomǎ nu k'o ra ziji ñe ra ndomǎ texe nu k'o idya pesi yo dyoji k'a nu ngumǎ.

Nu nana ts'i ni ñangǎ, ra kǎjnǎ, ra pech'i xedyi, ra jyokǎ jñonǎ ngenk'ua ra uiñi nú pale ñe yo ts'it'i, ra paxǎ k'a nu ngumǎ, ra mbexp'e yo jmi yo ts'it'i mba ra moji k'a nu ngunxorǎ ñe ra mborǎ, ra uiñi yo ngoñi, ǎjnǎ yo mbaru k'o tsǎnjǎ.

Yo ts'it'i ra tunji ndeje, ra jyod'ǎji zaa mba ra dyorǎji, ra pjorǎji yo dyoxǎ k'o pesiji k'a nu ngumǎ ñe ra mbosǎji nú tata ma ra tujmǎji yo juajmǎ.

Nu tata ñe nu nana, ra neji na punkjǎ yo ts'it'i, ra jñunspǎji na chjuu nu mo ra mimi, ra uiñiji na jo, ra jyecheji, ra mborǎji na jo mba idya ra dyeji, ra dyǎt'ǎji nu mo ra zodye ñe ra ndaji ra maa k'a na ngunxorǎ. Yo ts'it'i ra neji na punkjǎ nú tata ñe nú nana, angezeji nge k'o unǎji texe nu k'o nee mbara teji na jo.

Chjɔrɔ na jo nu k'o onk'ɔ

Naja. Pje ma b'epji kja ni tata.

Yeje. Pje ma b'epji kja ni nana k'a ni nzumɔ.

Jñii. Pje ma ts'ib'epji i kja k'a ni nzumɔ.

Nziyo. Pje ni chjɔnsk'e.

Tsich'a. Dyopjɔba pje i nee k'ɔ ra dyak'ɔ ni tata, pa ri te na jo.

Xorʻ k'o juns'ʻba mbo ri chʻkʻ kjo ngeje k'o kja

Pjosʻ nu tata, nu nana
ñe paa k'a ngunxorʻ
ngek'ua ra mbʻrʻ ra xorʻ.

Pedye b'itu, paxʻ
ñe uiñi texe yo tee
k'o b'ʻb'ʻ k'a nú ngumʻ.

Pepji yo juajmʻ
ñe unʻ merio yo
ts'it'i.

Pezhe yo ts'ib'ezhe yo ts'it'i
ñe xiskoji nu k'o na joo ra
kjaji ngek'ua ra mimiji na jo.

Yepe xorɣ nu b'ezhe ñe xaxɣ yo jña k'o pesi chj,
kja ri jñuns'ɣ nd'ɣb'ɣ

Xorɣ na joo yo jña k'o kuaɣ'ɣba

b'echje

chjoo

chjuns'ɣ

chjeñe

Nudya dyopjɣba nziyo ts'ijña, mba ri jñuns'ɣ yo jña k'o
b'ɣb'ɣ xes'e

Munro tsich'a ts'it'i, potʃ dyonʃji pje ni chjuu
ni tataji, kja ri dyopjʃ nrrʃb'ʃ. Nu mo ri dyopjʃ
yo chjuu, nu k'o ra mbʃrʃ ra ndʃʃ

Nudya dyopjʃba tsich'a ts'ijña k'ʃ ri jñuns'ʃ yo tjuu

Xorɣ texe nu k'o ra unɣji yo ts'it'i ngek'ua ra te na jo

Ra jezɣji ra mimi.	Ra pɣorɣji mba idya ra tsja b'epji k'o na jɣɣ.	Ra maa k'a na ngunxorɣ.
Nu mo ra b'ezhi yo tataji, nu jñiñi ra mborɣ nu ts'it'i.	Yo jyote ñe nu jñiñi, ra mborɣ nu ts'it'i, ngek'ua idya ra dyeji.	Yo jyote ra nuu, ra mborɣ ngek'ua ra tee na jo.
Ra soya, ñe ra eñe	Ra jeziji ra ña ñe ra xipjiji texe yo jña mba ra mbarɣ.	Idya ra pjongɣji k'a nu xoñijomɣ B'ondo.
Ra jñunsp'ɣji na tjuu, ñe ra mimi k'a na jñiñi.	Ra uiñiji na jo, ngek'ua ra zezhi mo ra te.	Ra øt'øji nu mɣ ra zodye.
Ra munroji k'o dyoji, ngek'o ra eñe ñe ra ñaji.	Ra kinchits'e ñe ra ma k'a d'intsiymi k'ɣ nee.	Idya ra xonkɣji o tataji, ngextjo ma ra dyejeji.
Yo ts'it'i k'o b'ɣb'ɣ k'a yo ts'ijñiñi, ra ñaji nú jña ñe ra mborɣ texe k'o na jo k'o pesi.		

Jñandɔ na jo, kja ri dyopjɔba na ts'ipezhe

Dyopjɔba yo jña k'o b'ezhi

- Nuzgo ri nego na punkjɔ i _____
d'akɔ merio.
- I _____ paxɔ k'a in nzumɔgo ñe jokɔ jñonɔ mbara
sijme.
- Nuzgo ra ma k'a _____, ra ma xorɔ ngek'ua ra kja
na jo te.
- Ra pɔrɔ na joo nu k'o jitsko in _____, ngek'ua ra kjaa
na jo nguenda.
- Ko i dyojui ra _____ ñe ra _____ mba ra
te na jo.

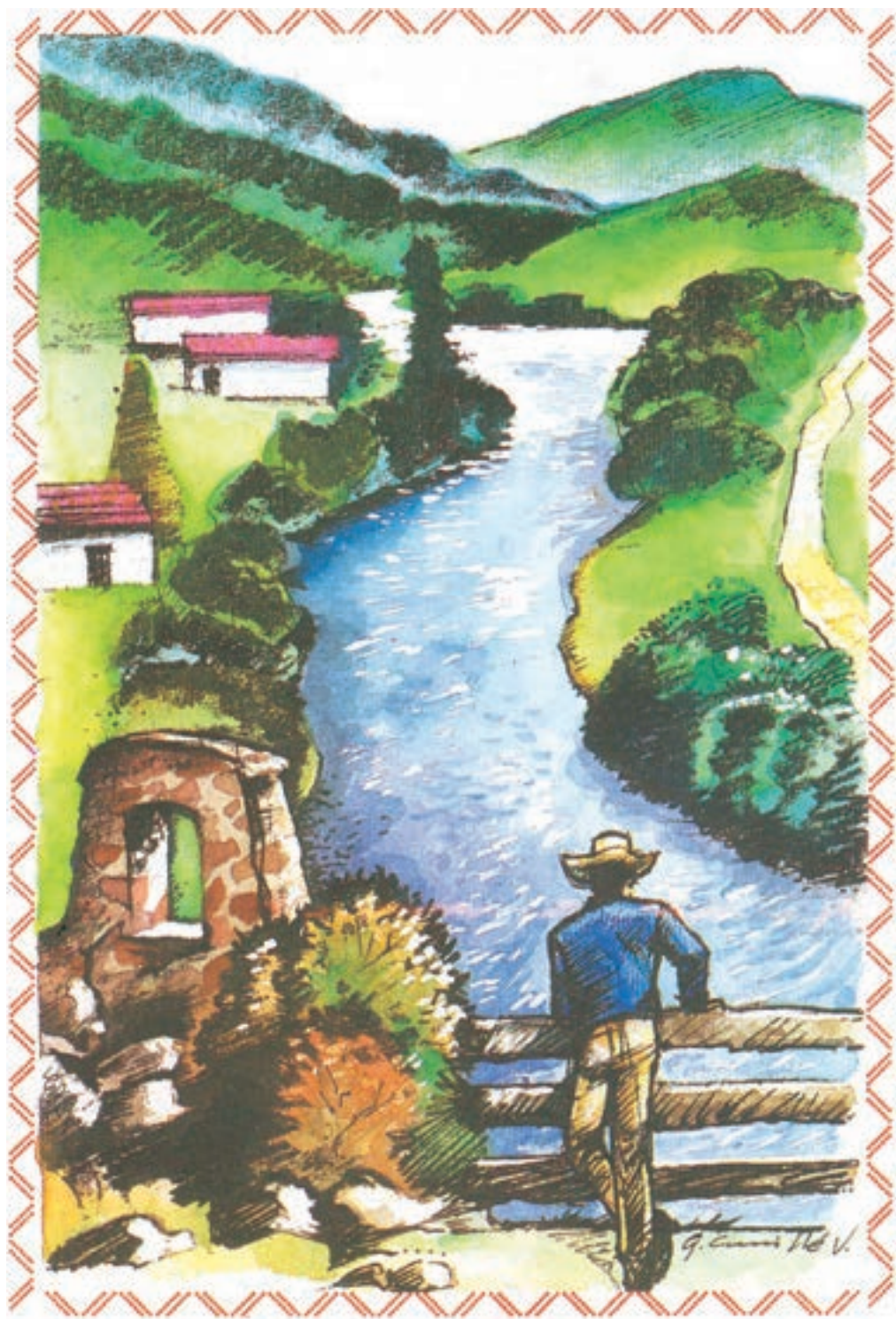

Xorʻ tsich'a

Jabi tsjaji jñiñigo

Nu jñiñi k'a ri b'ʻb'ʻgo ni chjuu Mando Ndare, mi pezhko mi tita k'ʻ mi chjuu Lanchó, na pes'i na punkjʻ kjee yo tee k'o mi pepjji k'a tr'angumʻ k'a mi karʻ yo chupi o mamʻji, dyakja ra pepjji na punkjʻ o juajmʻ yo chupi. Mo mbarʻ a kjanu k'e chupi dya xi mi pepji yo tee k'a juajmʻji o ndʻjʻji k'a o ngua o t'eje, dyakja o uniji o b'epji k'a e tr'angumʻ, nu yo tee o ngarʻji ja nzii kjee k'a o ngua nu t'eje, mo tsja nu chu u o ndajaji yo chupi k'a bi dyeji, o mamʻji yo tee ra dyorʻji yo juajmʻ k'o jiezi yo chupi, ngek'ua ra mboch'ʻji o chjuu, mo ch'unʻji o juajmʻ yo tee kja ngek'ua o tsja o ts'ingumʻji ja ngek'ua ro ngarʻ o ts'it'iji, a kjanu o tsjaji na jñiñi k'ʻ dya xi mi junsʻ o tjuu ngek'ua kja mbejñeji yo tee mba ro dyonʻji o tjuu e jñiñi, e tita Lipe o mamʻ ro jñunspʻji Mando, ngek'ua o jñunspʻji a kjanu, ngek'ua ne mamʻ e Jusé k'a ri kʻrʻji kjobʻ na ndare, nuzgo ri mamʻ ra junspʻji Mando Ndare, gek'ua o ngejme a kjanu o tjuu nu jñiñi k'a ri b'ʻngo.

Chjɔnrɔ na joo yo onk'ɔ ngek'ua ri dyopjɔ

kjo ngeje k'o mi karɔ k'a e tr'angumɔ

Pje ni chjuu ne tita k'ɔ mbezhe jabi tsaji e jñiñi.

kjo ngeje k'o dya xo ne ro pepjiji o juamɔ ye chupi.

Ja o ngərɔjji yo tee k'u dya mi ne ro pepjiji k'a e tr'angumɔ.

Jabi jñuspjiji o tjuu e jñiñi k'o tsaji yo tee.

Dyɔt'ɔ ja kja nu jñiñi k'a i b'ɔnge

Xipji ni tita ra mbezhk'e ja bi tsjaji ne jñiñi k'a
i b'ýnge dyøt'ø nd'ýb'ýbø

Jñandý na joo e ts'ijñiñi ne ri pezhe jabi dyøtr'øji

Xorʻ na joo k'o junsʻ ndʻbʻʻ

- Yo tee pepjiji k'a e tr'angumʻ.
- Ne chupi o ndaja yo tee.
- Nu yo b'ezo o unʻji o juajmʻ.
- E tita Lancho o mbezhppe nu ts'it'i na mbezhe.
- Yo tee o chunji ne chupi.

Nudya yaxʻ kjo k'ʻ ngeje ne ri dyopjʻ

Ne ri tsot'ʻ yaxʻ k'ʻ pje kja ngek'ua ne ri dyopjʻ

Jñuspɔɣ ndɔɣɔɣ naja, yeje ne jñii ja ngek'ɔ ot'ɔ o kjogɔ

Jñandɔɣ na joo k'o kuat'ɔ ngek'ua ri dyɔt'ɔ pje k'o xits'i

Jñandʏ na joo ngek'ua ri yaxʏ k'o xits'iji

- Nu k'ʏ i jñandʏ nge jñiñi e Lipe, a ngeze b'ʏb'ʏ ne ngumʏ k'a b'ob'ʏ na xiza.
- Tsjarʏ o ñinji e Lipe mo mbedye k'a o ngumʏ ngek'ua ra zətr'ə k'a ngunxorʏ.
- Dyətr'ə jabi dyeje e Lipe mo mbedye k'a ngunxorʏ ngek'ua ra zətr'ə o ngumʏ, tsja na jo.

Jyod'ʏ o ñiñji e ts'it'i ngek'ua ra zətr'ə k'a e ngunxorʏ

Jñandʏ k'o kuat'ʏ ñe ri jñusp'ʏ o tjuu

Jñandʏ pje k'o kuat'ʏ ngek'ua ri yaxpʏ pje ni chjuu

k'ʏd'ʏ

od'ʏ

pjod'ʏ

dyad'ʏ

pod'ʏ

Xorɣ̃ ñanto

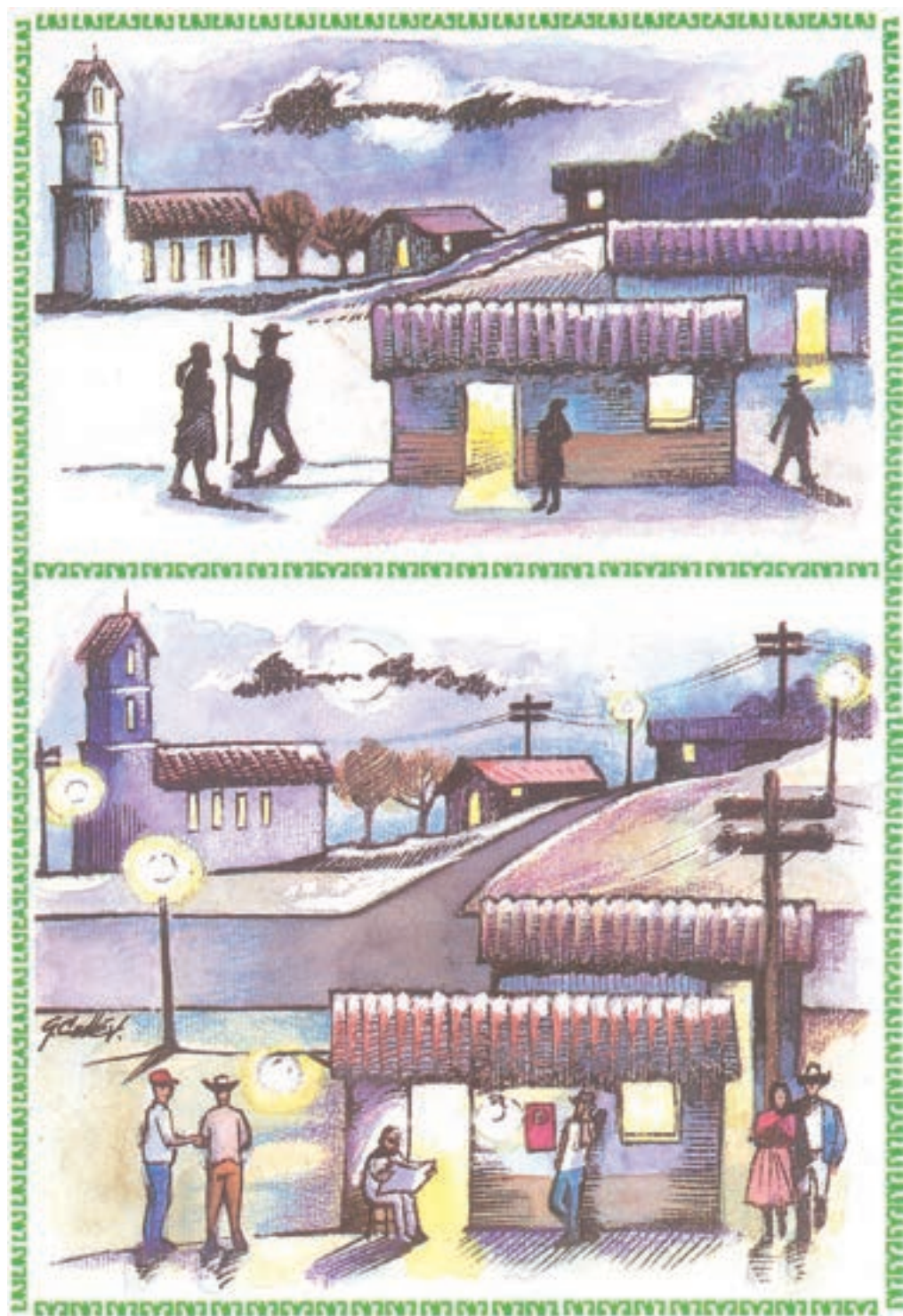
Jama kja o jñiñi k'a b'ɣ̃b'ɣ̃ e Lipe

O jñiñi e Lipe, ma mi pes'i jñii tsich'a kjee mi karɣ̃ ja nzitr'jo tee, ngek'o mi pepjiji k'a e juajmɣ̃, o ngumɣ̃ yo tee mi ts'ike, mi karɣ̃ texe o ts'itr'iji ne nu tr'ii k'ɣ̃ ya chɣ̃ntr'ɣ̃ o tsjaji k'o ñijomɣ̃ ne k'o ra b'ech'e, yo tee mi pepjiji k'o juajmɣ̃ mi poch'ɣ̃ji o trjoo ngek'ua ra mboji k'e nrrecho mi tunspɣ̃ji e rekua ne ra nzhodɣ̃tr'oji ngek'ua zɔtr'ɔji a Mbaro, dya xi mi kjobɣ̃ o mbɣ̃nt'rezi k'ɣ̃ ro nrrunsɣ̃ yo tee.

Nu jñiñina mi jɔrɔ na ngunxorɣ̃ k'a mi pepji na xopɣ̃te jñatrjo, mi jichi yo ts'itr'i k'o naja ne yeje kjee, nu k'o dyaja ts'itr'i mi xorɣ̃ji a Mbaro.

Nudya ya karɣ̃ na kjuarɣ̃ yo tee, ne kja na joo o ngumɣ̃, ne tsjaji na joo o ñinji ngek'o ra nzhodɣ̃ yo mbɣ̃ntr'ezi ra nrrunsɣ̃ yo tee a Mbaro. Ne kja o sibi ngek'ua ra b'atr'ɣ̃ na joo mo xomɣ̃, ne k'a ngumɣ̃ nudya kja o joreje, dya kja xi tr'unji k'a meje, nudya texe yo ts'itr'i xorɣ̃jibɔ k'a ngunxorɣ̃ ne chatr'i. Ne b'ɣ̃b'ɣ̃ na ngumɣ̃ k'a ɔtr'ɔji texe yo tee, ma ra zodye ne ts'itr'i ndamet'r'jo ra zisiji ngek'ua ra dyɔtr'ɔji.

Jñanrrŷ na jo k'ŷ xorŷ jñusŷ k'o i jðnrrð

In xorŷtege ra mboxk'ŷ ri manji ja kja mi
jinkua, ja kjadya un jñiñi ts'ita Xuba

Dyðtr'ð na jojña k'e jñiñi ts'ita Xuba

Xipji ni tata ra mbezhk'e ja ma kja nu jñiñi k'a i
b'ϕnge jñusϕ a nrrϕb'ϕbϕ

Dyϕtr'ϕ ja kja i jñiñige nudya

Xorʻ na joo ngek'ua ri chjʻrjʻ

Pje ni chjuu e jñiñi k'a i b'ʻnge.

Pje ma tr'ajñiñi pesi nu jñiñi k'a i b'ʻnge.

Pje ma jñiñi chʻkʻbi i jñiñige.

N _____

E _____

S _____

O _____

*Chot'ʻ in Ts'ib' onrro k'a e Tranb'onrro ñe ri
dyespe na mbaja*

Dyonɣ ni tita kjo parɣ na b'ezo k'ɣ mi kja na
joo k'a i jñiñi, ngek'ua ri dyopjɣ pjek'o tsja

Tsja tr'onɣ pje ni chjuu yo arkate k'a i jñiñi ñe ri
jñuspɣ o trjuu

Jñānrry̆ na joo yo kuatr'y̆ ngek'ua ri sot'y̆ nu k'o kja

Nu _____ xor'y̆ yo tsitr'i.

Nu _____ o nzhob'y̆ k'a o b'epji.

Nu _____ xor'y̆ o jñatr'jo.

Ne _____ karria k'a e tr'eje.

Nu _____ truns'y̆ ne chapale.

Tsotr'y̆ k'o na tsiyax'y̆ nu k'o trjuu k'y̆ kja

ngoñi

tr'eñe

kjuaa

nrājnā

kijmi

mbacha

nrrezibi

lulu

mbechjine

Jñus'ɣ na joo k'o tr'onk'ɣ

Nudya: _____

A nrø ø: _____

Ra xonrɣ: _____

Dyøtrø pje kja k'ɣ i jñanrɣ

Xorɣ yencho

In baxkua yo e jñatrjo

A manu a d'adyo jñiñi, tsjema, tsjema ɥ nzanɥ dyech'a yeje ts'a'a d'a rambaxkua ɥ nzenguaji ɥ ts'inana Konsio, kjɥ tse'e e te'e u jmurɥ ɥ ts'a'a d'año jñiñi ñe ba se'ɥ o te'e k'ɥ pepji a manu a b'onrro unɥji e merio ngek'ua ra nrromɥji ɥ tɥd'ɥ ñe o e kastilio, ni ɥ nitsjimi jorkja pos'ɥji e nzħnɥ o joka jueb'i, nu o e neme ji ts'a'a kja i ngoxti ɥ nitsjimi, neme texe yo e ts'itr'i yo kja letrjo ñe yo e bezo yo a na nojo.

E martoma ñe ɥ mbixkua nge ɥ mamɥ ma ra uniji ɥ nsɥre ñe ɥ ngoñi.

Ñe b'ɥb'ɥ d'a te'e ɥ tunsɥ nu e tsi'inana Konsio nu ɥ nzħonɥ texe kja jñiñi kju ts'e'e e te'e o trjɥnrɥ i xɥtrjɥ.

Nu ɥ arkate nge ɥ mamɥ ja ra jñurɥ o te'e kjo fe ra mbo'o. Ne padya b'o'o kjɥ ts'e'e e lulu, ñe e ixi, e nzħanxɥ ñe e dye poji en nzħajmjɥ ñe e s'ɥb'ɥ, ñe nrri sɥtr'ɥ e mbotrrojmechi.

Texe ne padya mɥ'ɥ texe yo e te'e yo ba e kja baxkua nu kja d'adyo jñiñi.

Chjɔnrɔ na joo yo tr'onɔ

Naja. Jñusɔ ja kja ɔ mbaxkua k'a d'adyo jñiñi.

Yeje. Pje ba zanɔ so'o ɔ baxkua kja d'adyo jñiñi.

Jñii. Pje ba b'epji kja e mbixkua ne e mártoma.

Nziyo. Pje ba b'epji kja ɔ arkate.

Tsich'a. Ja kja ɔ baxkua k'ɔ jñiñige.

Ñanto. Pje ba b'epji kja ɔ mbixkua ñe ɔ martoma kja i
jñiñige.

*Dyøtr'ø, kja nu ri opj' na ts'ipezhe ja kjaa y
baxkua k'a jñiñige*

D'aja d'aja gi ñanbʉ i chjuu nu tr'axiskuama nu
 kuatr'ʉba nu ja k'o ba e pje ba paa so'o ne
 baxkua kja yo e jñiñi

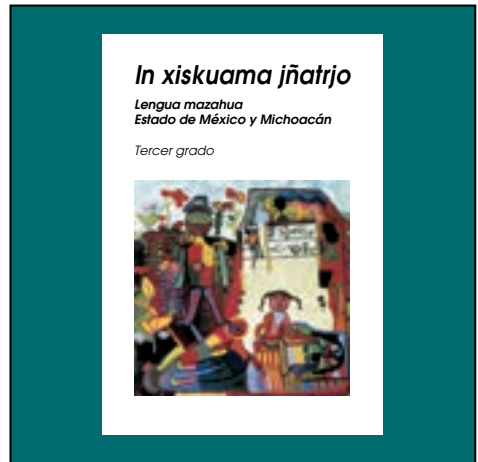
Naja. Xiskuama nu otr'ʉ

Yeje. Xiskuama un ti'i a mbo'o un otr'ʉ

Jñii. Jyo'o nu tr'axiskuama

Nziyo. Xiskuama un b'efa nu ti'i a mbo'o

Tsich'a. Tr'axiskuama ja k'u kjʉarʉ

Chjɔnrɔ na joo ye tr'onk'ɔ ja ri opjɔ kja ts'id yaxɔ

Naja. Janzi'i e tr'axiskuama k'ɔ i tsja'a e mbaxkua tizhi kja i ngunxorɔge.

Yeje. Ja b'ɔnge ɔ in chjuu ɔ tr'axiskuama k'ɔ i tsja'a baxkua kju ba ti'i kja i ngunxorɔge.

Jñii. Tsja xa tr'onɔ k'ɔ dya tizhi d'a tr'axiskuama jango ba e ɔ baxkuage kja i jñiñige.

Nziyo. Jango bi ñe ɔ baxkuage k'ɔ tsja'a kja i jñiñige.

Tsich'a. Mamɔ kjo xi kanra kju b'ezo k'ɔ mbɔrɔ ɔ baxkua kja i jñiñige.

Kuatʷ d'a tr'axiskujma k'ʷ i tsjaa baxkua ju ri
opjʷ k'u pje junsʷ

Large empty rectangular box for handwriting practice.

Seven horizontal blue lines for handwriting practice.

Xorɣ jñincho

Nu chuɣ e Xuba

E Xuba mi trje'e d'a juamɔ nu k'ɣ k'ui unɣ i tata ɣ ni chjuu Toma, ngek'ua ru jɔb'ɔ ni ngumɣ, e Xuba u chjɔntɣbi e Rosa o kjogɣ d'akje kja nu mbɣrɣbi u jionk'ui ni ngumɣ a ui jionk'ui d'a ts'inrrungumɣ mi b'ezhi xi ru kjuatɣbi e yeje, kja nu sɔ'ɔ ɣ ni jekjuarmɔ Pegro ma dyojui ui tata ɣ ni chjuu Ximo kja nu nrrenbibi nu ɣ juamɣ, mi mangui kja angezebi mi trjebi e xiskuama. E Xuba ñe ui tata o ma mbatr'ɔbi d'a xiskuama kja tr'ab'ota nu ui jekjuarmɔ ñe ui tata jinga ui nrrenbibi in juamɔ.

E tr'ab'ota u dyonubi ue Pegro ñe e Ximo jinga bi tsjabi a kjanu, kja nu nrrɣrɣbi kja ɣ juamɔ mi tsjabi a ngezebi, kja ui pespe e merio ɣ ni kjuarma ɣ dyab'e mi kjontr'ɣ, e Xuba u xifi ja ui mbɣrɣ ɣ chuɣ ɣ xiskuamɔ ɣ mi tsja'a ɣ juamɔ, a mi pa'a jnikje'e ɣ e Toma ui ma mbɔtr'ɔ ɣ juama ɣ ni kjuarma ɣ ni chjuu Ximo, ngek'ua ru chjɔntɣ e Xuba, ɣ e Toma dya mi fechi ru xorɣ ñe ru opjɣ, u jiotr'ɣji u tsja'a ɣ ni kjuarma u xifi kja ru yaxu d'a xiskuama k'o i ñidye u kjogɣ jñanto zana e Ximo u ma dyotɣ e merio ɣ ni kjuarma otrjo fe ru unɣ kja nu mbo'o i yonrraa ngek'ua ru ngontrr'ɣ, pe dya unɣ d'a xiskuama jak'o mi junsɣ ui nrre'e ɣ merio u xifi kja dya ru ts'a'a chuɣ, o kjogɣ e pa'a kja un nzhogɣ e Xuba ui ñe'e a B'onrro, kja nu ndɔntɣ nu ɣ ntara dya kja mi jɣɣ merio ngek'ua ru unɣ ni kjuarmɔ ngekua ru nrreb'i nu o e xiskuama o mi tsjaa ɣ juamɔ, e Xuba u mboo ui mbunɣ kja nɣ ngontr'ɣ ɣ merio ɣ mi b'ezhi. U e Ximo u mamɣ kja dya mi tjre'e o e xiskuama kja ui nrredyi ɣ e Pegro.

E xuba u xifi e Ximo kja ra jñuspʉ d'a xiskuama ja k'o ui junsʉ ʉ dya kja mi tumpʉbi ngek'ua ra so'o ru jʉb'ʉ ni ngumʉ ʉ e Ximo u tsja'a ʉ xoskuama pe dya u yaxʉ na jo ngek'ua mamʉ dya kja ʉ xiskuama ʉ trje ʉ ni kjuarma dya jo'o, kja ʉ juamo i tsja'a a ngeze, kja na nu pa'a ru ngontr'ʉ ʉ merio pe ʉ e Toma dya u unʉ ni d'a mb'exo. U b'ota ʉ mi fosʉ e Ximo ui ngʉb'ʉbi kju ts'e'e e merio ʉ e Toma ñe e Xuba, pe angezebi dya mi jʉnbi e merio ngek'ua ru jiod'ʉbi d'a b'ota ʉ ru mbosʉbi, u mebi kja tr'angumʉ ja k'o kanrʉ ʉ b'ota ʉ fosʉ yo e te'e k'o dya jʉʉ e merio ʉ e Toma u mami kja ʉ ni kjuarma a ui xifi kja ma dya ru ma nrrebi ʉ xiskuama ru nrru'u ʉ ch'i'i i ñe angeze, pe o e b'ota a ui nu e xiskuama y b'emi mi fsja'a ʉ e Toma ñe e Xuba kja nu nzhpʉji ʉ juama e Toma ʉ ni kjuarma u ma a pjorʉ ne ʉ ch'i'i.

Chjɣrɣ na joo ye tr'onɣ

Naja - Jinga u nrrebiji ui juama e Xuba.

Yeje - Janzi e tsje'e mi pa'a ui mb'ɔ'trɔ ɣ juamɣ nu ɣ e Toma.

Jñii - Ja ui mbɣrɣ nu ui chyy e Xuba.

Nziyo - kjo ni nge nu o mbos'ɣ ɣ e Xuba ngek'ua ra nzhopɣji ui juamɣ.

Tsich'a - Mamɣ, na jo ri fechi ri xorɣ ñe ri opjɣ.

Ñanto - Na joo ri pombɣ e merio yo i dyojui jak'o gua tsja'a e Ximo ñe e Pegro.

Dyøtr'ø kja nu ri opjŷ fe nrriso'o ru tsja'a e Xuba
ñe ui ntara

Chʼnrrʼ na joo k'o tr'onk'ʼ kja ri opjʼ k'a ts'iyaxʼ

Naja. Fe ni chjuu ʼ trrajñiñige.

Yeje. Mamʼ fe ni chjuu trrajñiñi jango b'ʼb'ʼ nu ts'ijñiñige.

Jñanrrʼ e jñiñi yo kuaatr'ʼba kja ri yaxʼ na mbaja ʼ trrajñiñige

Dyøtr'ø kja nu ri opjʌ k'ʌ ra unʌji k'ʌ te'e k'ʌ ts'a'a
k'a i jñiñige

Naja. Fe ni chjuu ʌ jñiñige.

Yeje. Ñødø ʌ menzumʌ ʌ ts'ijñiñige.

Jñii. Ja nzi'i e te'e kanra k'a i jñiñige.

Nziyo. Ja ui ñe'e chjuu ʌ jñiñige.

Dyðtr'ð kja ñe ri opj'ð k'ð ra un'ðji yo te'e k'o ts'a'a
K'a in jñiñige

Large empty rectangular box for writing.

Four horizontal blue lines for writing.

Large empty rectangular box for writing.

Two columns of four horizontal blue lines each for writing.

Dyøtrø kja nu ri opjå k'å ra unå nu yo te'e ko kanra
 K'a i jñiñige

Ne xopåte ra mbos'å ne ts'itr'i ra kuaå nu tr'onåba

Xorɔ́ nzincho

Jango bi ñeji yo jñatjo

Yo tee ko bi enji a xoñi ndo go moji a nd'ɔ́b'ɔ́ kot'ɔ́ a bondo ndeze mi dyete kjee jñanto ndo yencho, ndeze ma mu eje e siño jense, mi nzhod'ɔ́ji tsich'a jmu'ɔ́ te'e, ko naja ma eje Mazahuatl k'a mamaji go tsjaa jmu'u k'a yo tee yo jñatjo.

(Mendieta y Núñez 1957: 284) jango go manji k'o kuaɔ́ a xoñi, e Sahagún (1956 v.3:201) mama ka nu chjuu "Mazatl Tekutli", yo dyaja manji nu jñaa jñatjo ngeje nu jña nahua ka mama chjetjui "tee pjant'eje" (Carrasco 1950:13) o Mazahuakán ko nee ra mama "Jango kara pjant'eje", ngejnu chjuu kja bi jñeje nu jñiñiba.

Nde manji k'o yo jñatjo ndebi ñeji kja nu b'atjɔ́ B'ondo nu jango mi karɔ́ yo tee Akolhuas, nde manji go sɔ́ji yo jñajñu, nujo ngeje in b'edyiji jangorga ñaji.

Ma mu sɔ́jɔ́ yo Akolhuas kja b'atjɔ́ a B'ondo b'ɔ́ma kjabi sɔ́jɔ́ yo Chichimekas k'o Xolotl ka dyabe mimexkja bi sɔ́ji; nzite yencho kjee k'a mama Alva Ixtlilxóchitl (1952 t.11:41) manji k'ago kjogɔ́ nu kjee naja, naja, ñanto, jñincho (1168) kari b'ɔ́b'ɔ́ji mamo sɔ́ji yo jñiñi yo Akolhuas, ngejyo bepja go mbedyeji kja yo jñiñi yo Purépecha k'o naño trajñiñi yo Chichimeka Michoake, nde ma eji jñijyi, nde najño mi jñaji nde na ma sijyi nu jmu'u.

K'o yo tee ko mi chjuu Tepaneka mi siji nu jmu'u e Akolhua ngeje kja nda mi ot'ɔ́ nziga jñijyi, k'a ni yeje mi xiji Chikonkua k'a mi jmu'u kja yo tee yo jñajñu ngenu sɔ́jɔ́

kja nu tajñiñi, najño mi jñaa, kjani jñii mi chjuu
Tsontekomatl ka mi ngeje nu jmu'u yo mejme Akolhua:
ngek'o go maji mamø nuji e Xolotl ngek'o ro sɔjyi ka nu
jmu'u.

Nu xorǎ nzincho k'agi zopjǎ texetsǎji ngek'o ri manjyi mbek'a gi xorǎji kjanu ri chjǎrǎ yo onkǎji

Jango mi chjuu yo tee nu jango bi ñejyi yo jñatjo.

Jango mi chjuu nu b'ezo k'a manjyi mi kjaa jmu'u kjayo tee yo jñatjo.

Mbek'a ni majyi ngeje yo b'edyi yo jñatjo, yo tee k'o jñaa ñajñu.

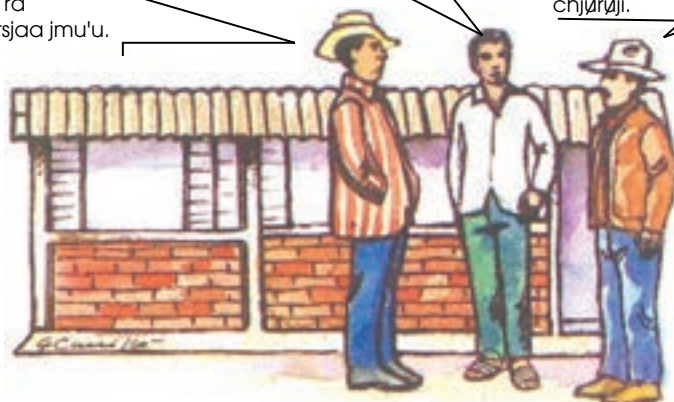
Mari jñajyi, b'ǎb'ǎ ma ri manjyi pjeko kja k'a naño tee, b'ǎb'ǎ ma ri manjyi pjeko go kjogǎ kja in jñiñiji, b'ǎb'ǎ ma ri manjyi pjeko ra kjajyi ngek'o ra manjyi mbek'a ra ts'aji nzaga texejyi.

Jñanda nzaga yeje yo jñaa k'o b'ǎb'ǎba, nde naño ga jñajyi.

Ra xora kja nu ngunxorǎ ra chjǎrǎji texe yo taa yo ts'it'i, ngek'o ra manjyi joko ra tsjaa jmu'u.

Mako dya koxkǎzǎjigo, dya ri para jango ts'irgi mbǎrǎ.

Texe yo xopǎte go mbejñi na xiskuama k'a mama jingua ra chjǎrǎji.

Yo jña k'o mama yo b'ezo k'o bɔbɔ xeseba nde
naño ga ñajyi, k'o ontɔ gi jñanda nde ga ñatjikundo
yo bɔnkua dyaka nde ga ñatjiku ngeko ra ngejmeji
na joo mbek'a ra tsj'ajyi.

*Nuske dyɔtɔ k'o dyaja nu jango ri mama ma ñajyi
nzakja nu ni yeje*

Tata jyarɔ

Texe mi xoma, dya pjeko mi ñetse a jense, nago mbɔrɔ go ñetse na tsji k'a mi na mbaja; mi ngeje e jyarɔ k'a go juesi k'a jumɔ ndo go unɔ mɔb'ɔ.

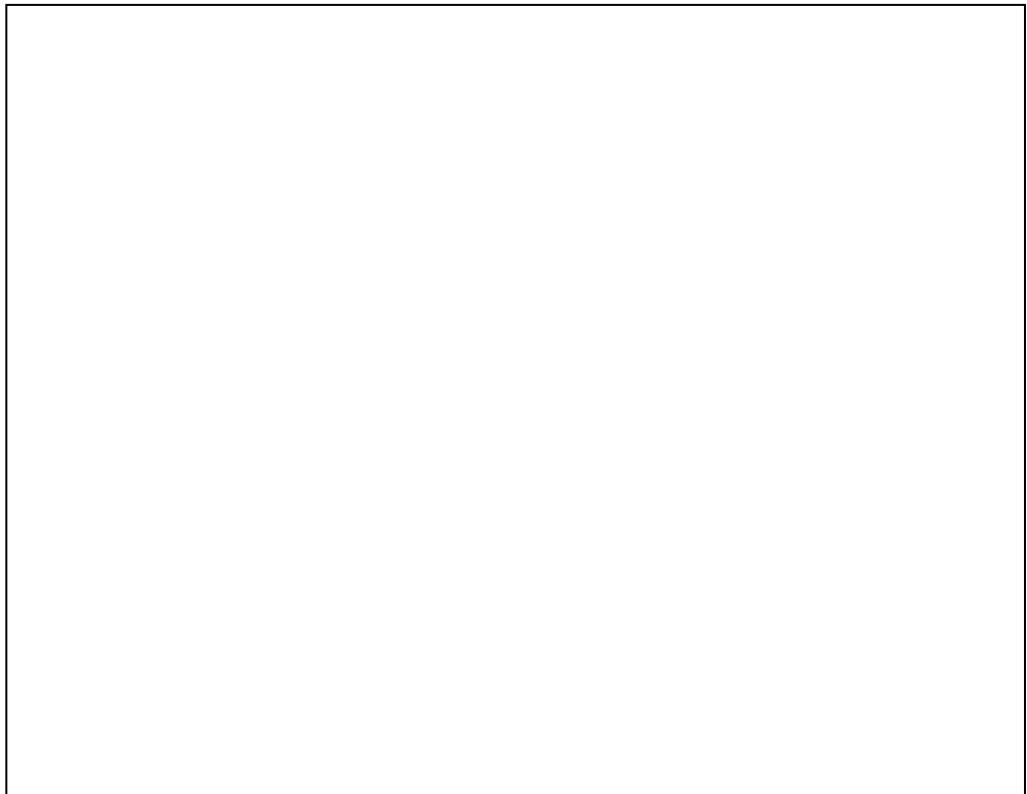
Je ga kjanu go eje nu jyarɔ, nu tata jyarɔ k'a go ni unɔ mɔb'ɔ nu jumɔ nu jango ri karaji.

Nu jyarɔ go mbejñe yo jyasɔ ndo go ñɔnɔ texe yo b'ɔb'ɔ a jumɔ, go eje nu ndajma ndo go juipji na zezhi.

Nu jyarɔ go ue'e ndo go mbezhe ndeje yo ngizho, ga kjanu go tee yo ndareje, yo zapjɔ ñeyo meje. Ndiziku go mbeso yo za'a yo ubi ñe yo b'ezo.

Xɔkɔ a nd'ɔb'ɔ k'o mama nu jñaa nu gi zopjɔ

Jango xorꞵ yo jñato ngek'o dya ra sꞵjꞵ k'o dya ga joo

Tata Ngemorꞵ

Xokotitla go jñanda a jese, go matꞵ e jyarꞵ kjañu go xipji ro mbezhi t'eje ngek'o ro jñanda e Troxteje, ndo texe yo tee k'o mi b'ꞵb'ꞵ kja jñiñi.

Ndizima ngeje k'a unꞵ mꞵb'ꞵ yo tee ko jñatjo.

Ts'initsjimi

Ma mu sꞵjꞵ yo jñangistia go manjyi ngeje nu kjimiji angezeji k'a ro ma tꞵji, dyak'a xi ro matꞵji e jyarꞵ, e sanse nixi ngeje e zana.

Ndizima yo jñatjo joka xorꞵji kja nu tsinitsjimi jango bꞵbꞵ no punkjꞵ siño.

E sanse

Nu ngosibi nu jango b'ꞵbꞵ nu jñumꞵ, ngeje nu jango ra jueme ji na b'ezo. Nu ma joko dya kja na joo ra tsjapꞵji ra ndꞵjñimo nu jango b'ꞵb'ꞵ e sanse ngeko ra mama ko mejme k'o manjyi go tsjaa o maxke iyo.

*Xorʻ na joo yo j̄naa ko byb'ʻ ndyb'ʻ ngek'o ri
chjʻrʻ yo onkʻji*

Joko go matʻ e Xokotitla:

Joko unʻ mʻb'ʻ e Xokotitla:

Ma dya joko kja na joo pjek'o ra tsapjʻji:

Pjek'o kjimi go manjyi yo j̄nangistia dya kja ra matʻji yo
j̄natjo:

*Opjʻ ndyb'ʻ jango xorʻ yo j̄natjo in j̄niñige ngek'o dya
ra sʻjʻ k'o dya ga joo*

Nu jango xorɔ̃ yo j̃natjo nde xi mi kjanjyi neme ngek'o ra unɔ̃ji pojo e kjimi (Jyarɔ̃), nzakja yo Santiago, yo mborɔ̃, yo nexingoñi ndo mbeko nde neme ra nenjyi.

Nu tsinzhɔ̃nɔ̃

Ma ra zɔ̃dɔ̃ nu nu jmu nu tsinzhɔ̃nɔ̃ mi ta yuu.
Nu ma ra chjɔ̃rɔ̃ yo tee ngek'o ra tsjajyi na ts'imbaxua. Nu jango ra dyɔ̃tɔ̃ji na tsinzhɔ̃nɔ̃, na rrekua na ndixu ndo k'o dyaja b'ezo ra jee yo b'ituji nzakja na ndixu.
kjanu ra moji kja naño ngumɔ̃ nu jango ra nemeji ra tsjaji nzakja ma mejme tumɔ̃ji ndo ra manjyi jango nzi j̃naa.
Ma yargi nguarɔ̃, yo menzumɔ̃ ra unɔ̃ji ndechjo, kjɔ̃ o ngeje merio.

Dyonɔ̃ ni bedyi mbek'a ma neme para kjanu ri dyɔ̃sɔ̃ andɔ̃bɔ̃

Xorɔ̃ dyech'a

Pezhe k'o kjogɔ̃ kja yo jñatjo

Manjyi yo jñatjo mara tojio chare ma nchertjo ra jjebe see, i ma zaa e zana sod'ɔ̃ yo ts'iti ko yab'e xese, ma go juejñi yo miño ra kja chuu, mago bɔ̃ tandama manjyi joko mbɔ̃re nu taa o nu nana, ma obɔ̃ doo nu dyoo ra nduu naja indyokoji. Ma na jutji xedyi i ra chobɔ̃ manjyi joko sɔ̃jɔ̃, ma juajkja in chjoo. Manjyi pjeko ri tsja'a, i mari ts'ichi jñimɔ̃ insibji joko ra ndu'u in mbedyi, mari paxɔ̃ ma xoma ra ma'a ko pjosku na joo. Ma gi nzhodɔ̃ i ra bixkji nu dyoo ya ro zodɔ̃, manjyi pjeko ri tsjaa, i mari mb'ɔ̃t'ɔ̃ in dyɔ̃dɔ̃ nde manjyi joko ra sɔ̃jɔ̃ ka in ngumɔ̃.

Ma mi gue na tsimbane juntiji nkjichjunɔ̃ o pjipji xokbaxi, magi chotɔ̃ xola dyari chorɔ̃ nixi ri badɔ̃ majio ra sɔ̃kjɔ̃ nu ndama, manjyi mari pjotɔ̃ na tsidye zo ra pjaakɔ̃ na mejese, ma kja tsike yo pjadɔ̃ ñejio tsirekua tepji na i'i nde yo ts'imbane tepji na ndo pjandeje ngekjɔ̃ dyara chudii nu jne'e, ma joko sokye da ngumɔ̃ mbeñi joko bindɔ̃ ga kjakjɔ̃ kara dyepjeji mixaa o ra ndɔ̃pjiji yoo i ra jogɔ̃, ma joko sodye nde ra kjespjeji ko pjiño ko xola ko yoo i mangeje añima ra jogɔ̃ i ma sɔ̃mɔ̃ in tso'o joko zangɔ̃.

*Nu xorʉ dyech'a, zopjʉjyi ngek'o ri chjʉrʉ yo
onk'ʉji ko kuat'ʉ nd'ʉb'ʉ*

— Ma guejñi yo miño pjeko ra kjogʉ

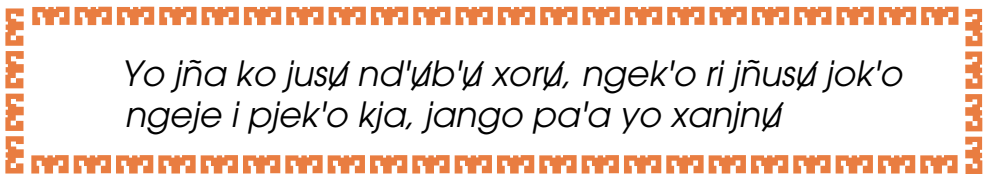
— Ma bʉ tandama pjeko nde manjyi ko go kjogʉ

— Ma jutji xedyi i ra chobʉ pjeko manjyi ra kjogʉ

— Mara tojio yo chare pjeko manjyi ra kjogʉ

— Ma xincho nu mixi pjeko manjyi ra kjogʉ

*Tsja'a t'onʉ kja in jñiñige, pjeko manjyi ra kjogʉ, tsja
kjayo jusʉ kja nu xorʉ dyecha i jñusʉ nd'ʉb'ʉ*

*Yo jña ko jusʼ nd'ʼb'ʼ xorʼ, ngek'o ri jñusʼ jok'o
ngeje i pjek'o kja, jango pa'a yo xanjnʼ*

Yo miño mi guejñi ka t'eje.

Yo chareje tojio joxora kja yo ngumʼ.

Yo tsidyexo tojyi ma ya i tsjato ra jñeje dyebe.

Nu ts'imbane ni gue na punkjʼ.

Yo sodye kjespjeji ko pjiño.

Na ti'i go sʼrʼ na ts'idyexo.

Na b'ezo go pjatʼ na mejese.

Joko ngeje

Pjek'o kja

Ko pezhe ko kjogʻ ka kotʻ a ximeje

Nu b'ezo e Santo ko mi bʻb'ʻ ka nu j̄nīni e Sensio Morale, j̄ningua kjogʻ ka nu kotʻ ka nu j̄nīi kjaga maa, nu ngumʻ, kja ndexoma mamu nzhod'ʻ ndee kotʻ go zoo na ndama ka mi na paa, i ga mama, dyaxi go mbara jango ba d'akʻ nu kotʻ, kja ngeyama ka go pizhi kobi kjogʻ, i ndesekju yo tee dyaka joko, kjogʻ ma yago taxoma.

*Xorɣ na joo nu pezhe ko kjogɣ ka kotɣ a ximeje
ngekɣ ri chjɣrɣ ko onk'ɣji ndɣb'ɣ*

Jange menzumɣ e Santo

Pjek'o ga tsja yo tee mamɣ mbari mi pjiche kja nu kotɣ
a ximeje

Pjeko org pjiche ka kotɣ a ximeje

Mamɣ pizhi e pale Santo pjekjo go zoo

Jango go d'akɣ nu kotɣ e pale Santo

*Kja yo xajɣ ka bɣb'ɣ ndɣb'ɣ opjɣ na tsi pezhe ko
kogɣ kja in jñiñige*

Yo jñaa ko b'ɔb'ɔ nd'ɔb'ɔ opjɔ jango paa ma
ngedya, ma ya kjogɔ o ra kjaa

B'ɔ tandama.
Go gue nu ts'imbane
Ra saji
Guejñi yo miño
Ra pizhi

Ngedya

Sotji yo jña ko kuaɔ nd'ɔb'ɔ

Ka kotɔ ximeje _____ go pizhi _____ e pale Santo.
Nu ts'imbane _____ na pjunɔ.
Ma ra b'ɔ tadama _____ go mb'ɔrɔ nu taa.
Ma joko sodye _____ ko pjiño ko xola.

Xorʉ dyech'a d'aja

Nutskoji ri chjetrjoji

Nutskoji yo j̄natrjo ri chjetrjoji, ri karʉji kja yo j̄nīni yo chjuu: Jiapjʉ, Ngemorʉ, Mbaro, B'atrjʉ, j̄nīni Lipe, Villa Victoria, Villa de Allende, texe a Pame. Yo j̄nīni b'ʉb'ʉ kja ne jomʉ ts'ib'onrro, b'ʉb'ʉ d'a j̄nīni k'ʉ ximi ña j̄natrjo chjuu Xonxua, nuk'ʉ b'ʉb'ʉ kja ne jomʉ Michoakán. Nu ts'ib'onrro jiadʉ dyete dyote yeje j̄nīni. Nuk'o ri chjetrjoji ri zopjʉji yeje j̄na, ri kjaji mbaxkjua, ri j̄ji dañu b'ito k'ʉ mi na zoo, ri ʉtr'ʉji dañu j̄nonʉ ri siji yo ri tumʉji kja in juamʉji.

Nu Ts'ib'onrro b'ʉb'ʉ kja ne jomʉ Trab'onrro nunu tuu j̄nite yeje Tr'aj̄nīni, mamʉ k'ʉ tr'axiskomʉ k'u jeb'i ngua texe yo ri karʉji kja ne tr'ab'onrro ri chetrjoji. Nutskoji yo j̄na mi ri maji, ri siji nu jomʉ, nu jyarʉ, nu nrrajmʉ, nu dyeb'eb' texe yo b'ʉb'ʉ kja ne B'onrro ri neji, nutskoji ri meb'onrroji.

Estado de México

Michoacán

Ts' ibonrro

Trabonrro

Xorɣ yo tr'onɣ, kjanu ri opjɣ k'o orɣ

Janzii jñiñi pesi ne Ts'ib'onrro.

Janzii Tr'ajñiñi pesi ne Tr'ab'onrro.

Pje mamɣ nu tr'axiskomɣ nu jeb'i.

Pje chjuu k'ɣ Tr'ajñiñi jako b'ɣb'ɣ in jñiñi.

Nutskoji yo ri karɣji kja ne Tr'ab'onrro pje ni chjunzgoji.

Nutskoji yo jña pje ri neji.

Xøkø na joo jange in jñiñi ñe yo jñiñi k'o chøjui.
Mɔ ri kjuarɔ ri yaxɔ na k'angɔ, kjanɔ ri yaxɔ na
mbaja k'o jñiñi k'o chøjui

Ne pale nando

Ne pale Nando menzumɔ a Jiapjɔ, ma mi edyi dyote ñanto kjee o mbarɔji in jmuu yo jñatrjo, angeze mi mamɔ texe yo ri b'ɔbɔji kja yo jñiñi ri chjetrjoji. Ne pale Nando ma mi tr'atr'i o jiɔbɔ da tr'angumɔ, nudya dya kja pepji, nge k'o in yencho ch'ii k'o pepji, angeze zopjɔ k'o in b'echi jichi ra xorɔ jñatrjo xipji dya ra tseji ra mbaraji k'o in tsjakjoji. K'o in b'echi ne pale Nando zo jñite yeje, mi mɔjɔ na punkjɔ ne ts'ita.

Xorɔge kjanu ri dyɔtr'ɔge k'o orɔji

Ne pale Nando siji na punkjɔ in b'echi, texe k'o junsɔ in chjuu, Nudya nutske ri dyɔtr'ɔge in chjuu texe k'o in dyoji k'o karɔ kja in nzumɔ.

Xorʉ k'o jango nzii jña k'o b'ʉb'ʉ mb, nd
 kjanu ri dyʉsʉge k'o ri ñee, k'o ri tuu mb, nd

mbaro

ndora

mbech'o

dinxu

mbich'i

xundaro

zgambo

ndareje

*Xorɔ na joo kjanu ri zoji in yoji texe k'o xorɔte
k'o ne ra mamɔ ne pezhe*

Nujyo ye b'ezo ñabi, nu d'aja chjuu Nasio k'a
ne yeje chjuu Jando

Nasio. Nutskojme yo e nguerra ri nzhangojme na joo nu
B'onrro nutskeji yo jñatrjo dya in pepjiji mi na
mañats'ɔji.

Jando. Dya b'ejmi, nutskojme yo jñatrjo, ri pekjojme ri
tumɔjme muu, kjɔɔ, texe k'o s'ii, ri uingojme yo e
nguerra ri chjetroji.

Nasio. B'emi k'o mange, dya ra chuubi nu yo jñatrjo texe
yo nguerra ri chjetroji.

Jando. A kjanu mamɔ k'u tr'axiskomɔ k'u jeb'i ri chjetroji texe
yo ri karɔji kja ne B'onrro.

Nudya nutsk'e jyodɔ d'aja, yeje k'o ri zooji k'ɔ ri ñeji

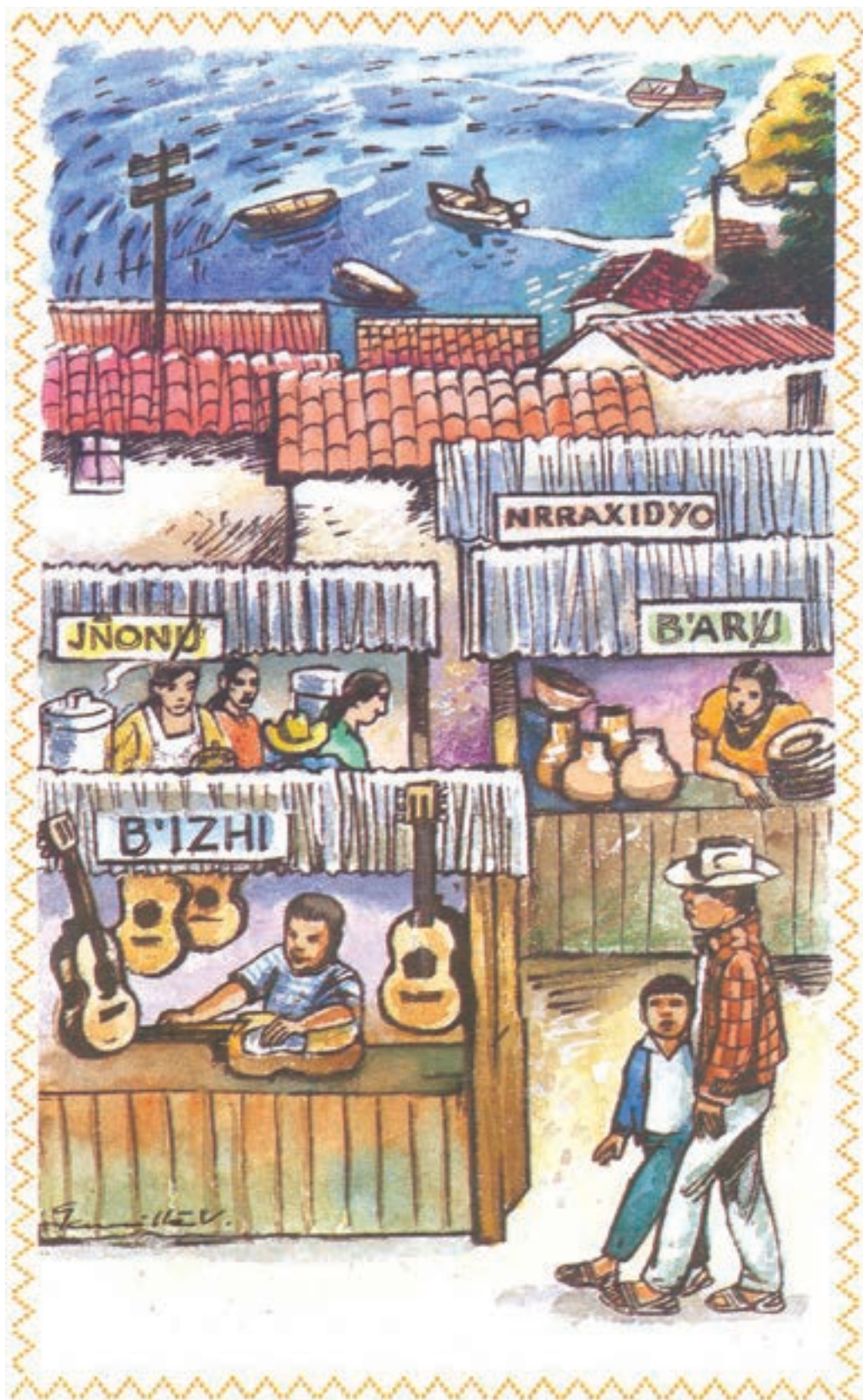
Xorǎ dyech'a yeje

Nu jñiñi a Pame

Nutsko ni chjuzngo Leto, ri edyi jñincho kjee a ri pa jñikje kja ne ngunxorǎ. Mi nrrongo o zinzi in tata kja nu jñiñi a Pame, mi ro mǎjǎ ro janrrǎ: b'izhi, mojmǎ, nrraxidyó, b'arǎ, jñeje, mbǎntrǎ, na punkjǎ k'o poji, mi na zoo texe k'o in tata o nrrómǎ d'a nrraxidyó, nutsko o nrrongǎ d'a b'izhi, ro onǎ kjo texe k'o mi poji mi kjaji nu a Pame, o xitsko, jiyo texe yo janrrge nge yo b'epji yo ǎtrǎ in dyee yo jñatrjo, dyaja k'o kjajiba, dyaja k'o ba tunji na je k'o d'añu jñiñi k'o b'ǎb'ǎ kja ne B'onrró.

Mi na zoo texe yo ǎtrǎ yo jñatrjo, ma a ro ekjob'e ro kjogob'e kja nintsjimi ro janrra k'o mi neme kjanu ro meb'e kja ne zapjǎ k'ǎ po na punkjǎ nrreje, ro tǎgob'e d'a b'ǎ k'o ma xinch'i kja ne zapjǎ.

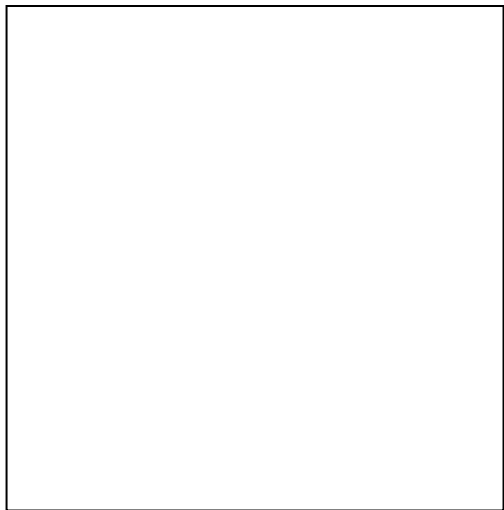
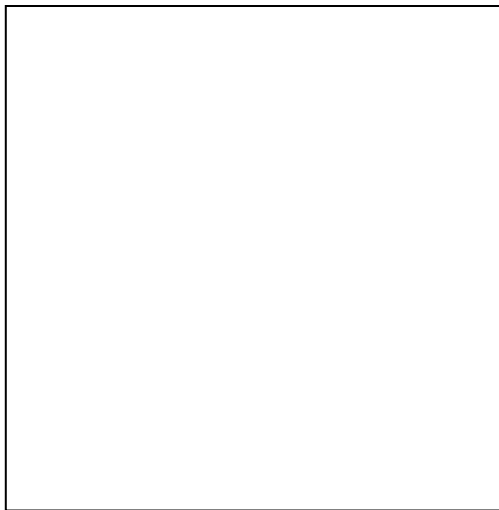
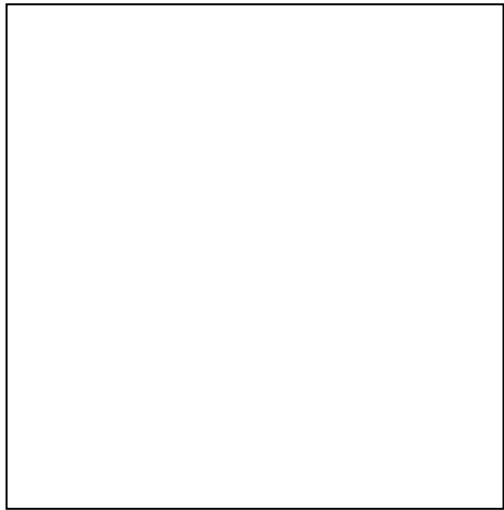
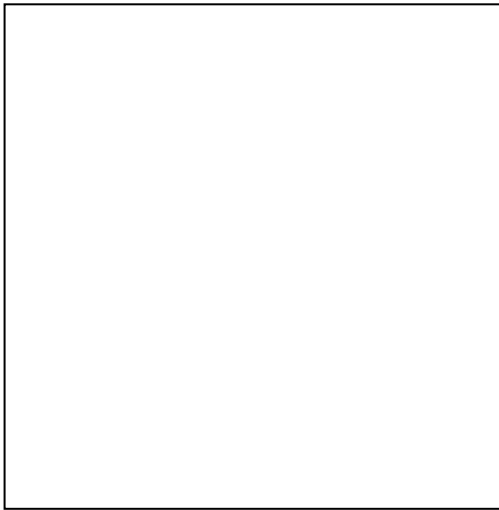
Nu yo kuatrjʉ a nrrjʉb'jʉ nge k'o jñanrra e Leto, jñuspjʉ
In chjuu

Xorɣ kjanu ri jñusɣ k'o orɣ

Ne ts'itr'i nu chjuu Leto o maa a Pame, o jñanrra texe yo b'epji nujyo kja yo jñatrjo nuyo ri karɣji kja ne B'onrro. Ne Leto dya mbeñe texe k'o jñanrrɣ, nudya ri fosɣge, yaxɣ nuk'o in janrrge ma jako in page, kjanu ri jñusɣ in chjuu.

Nujyo e mbaxkjua

Ma ts'ag ye mbaxkjua kja in jñiñiji, kjotsee yo b'epji yo kjaji ba tunji yo e tr'eñe yo xinchi axese, yo e zñnrramɣ, xinxpjadɣ ñeje tunji kjotsee k'o poji nzakja e momɣ, nrrajmɣ b'arɣ, xalo, b'axɣ xo ba tunji e b'itu k'o mi na zoo, e mbɣntr'ɣ, manza, kjɣnɣ, chjunsɣ, trjɣtrjɣji yo dyeza nujyo tɣd'ɣ mi na zoo in sibi.

Ma tsjaa ye mbaxkua ba e yo mbab'izhi k'o tonjo kjanu yo e b'ezo texe yo ndixu nemeji na punkjɣ junsɣji in jmicha. Mi na zoo texe yo kjaji kja ye mbaxkjua.

Xorʻ ne ts'ipezhe, kjanu ri zoji k'ʻ in xopʻite

Ne chago

Ne Chago menzʻmʻ a Konsio, o mboo d'a nzhʻnʻ, kjanu o mebi k'ʻ nu suu kja ne tr'ambaxkja nu jñiñi e Lipe, o jñanrrʻ texe k'o mi kjaa, kjanu nrromybi d'aja kjʻnʻ, d'aja manza d'aja trjunsʻ, d'a b'echje ñeje ñanto b'arʻ kjanu o nrrongui nzekuchi k'o ro sibi. Ma aro enjebi k'ʻ e Chago o nrrese kja ne tr'eñe zʻnrramʻ nu xinch'i, ma go d'agʻ o xinch'i ñi'i kjanu nʻgʻ o b'otr'ʻ nzhʻngua.

*Opjʻ d'a ts'ipezhe k'o in jñanrrʻ o in kjoge ma
in pa'a kja mbaxkja*

Ne xiskuama

B'ɣb'ɣ d'a xiskuama k'o dyɔtrɔ
yo jñangistia, junsɣ k'o jña k'o
dya ri pɔrɔji pje ne ra mamɣ axoñi
mamɣ pje pjezhi k'o.

Nutskoji yo jñatrjo dya b'ɣb'ɣ d'a
xiskuama k'u ra mamɣ pje pjezhi yo jña.

*Nudya ra pjúrýji ra øtrøji d'aja. Xipji k'o in dyoji
Texe in xopýte ri pjoxteji. B'ýb'ý k'o jango nzi
jña k'o junsý. Nutsk'e ri dyøtrø k'o ri ñeje*

B'axý _____

B'arý _____

B'øtrø _____

B'echje _____

B'us'i _____

Dyeza _____

Pjingua _____

B'izhi _____

Bentaro _____

Kjuný _____

Manza _____

Mojmý _____

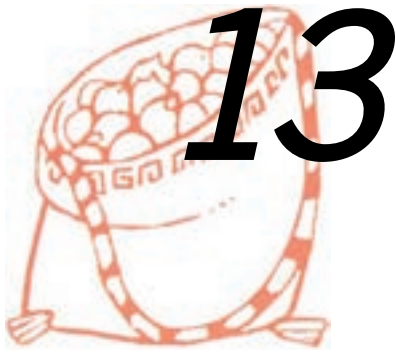
Mboba _____

Mbýntr'ý _____

Nrraxidyo _____

Nrrajmý _____

Trjunsý _____

Xorʉ dyech'a jñii

Nu jango ri b'ʉnk'o

Mi d'ɛch'k'ich'a ma ro megob'e mi zizi a jñiñi ma ro pjosʉ ro trrunsʉ in ɔjnɔ k'o ro mboo a chomʉ, ro chegob'e na ts'itr'i k'o nrrexu ma poo in ɔjnɔ.

Angeze ma dyojui nu nana, ma ro janrrago o pʉngajñeba jango mi b'ʉnk'o kja nu mimi, maro nugo k'e en tee dyanrra mi ne ro nrromʉ k'e mɔxɔ, k'o me ma jyʉ ma ro tusk'o, ro tɔtrɔgo jango mi junsʉ k'ʉ ts'itr'i, angeze mi saa na muxa, me mi jo ga ñonʉ chebi k'ʉ me mi kintrjo, ma ro sɔtrɔgo dya kja ñonʉ k'e ts'irechjo k'o mi ki a nee, o jñañrrga na ts'inrrajme, kjanu jyodʉ kja in ts'imape k'ʉ mi jɔsɔ kja in chjankji, kjajnu jñʉmʉ k'ʉ na muxa k'ʉ dyako.

K'e muxa k'ʉ mi saa angeze ñe k'ʉ dyako me mi ñotr'ui, nu jango ri tsagojme dyanrra ga nojo k'e muxa ngek'ua ro ongo:

–Jango ne ñekje

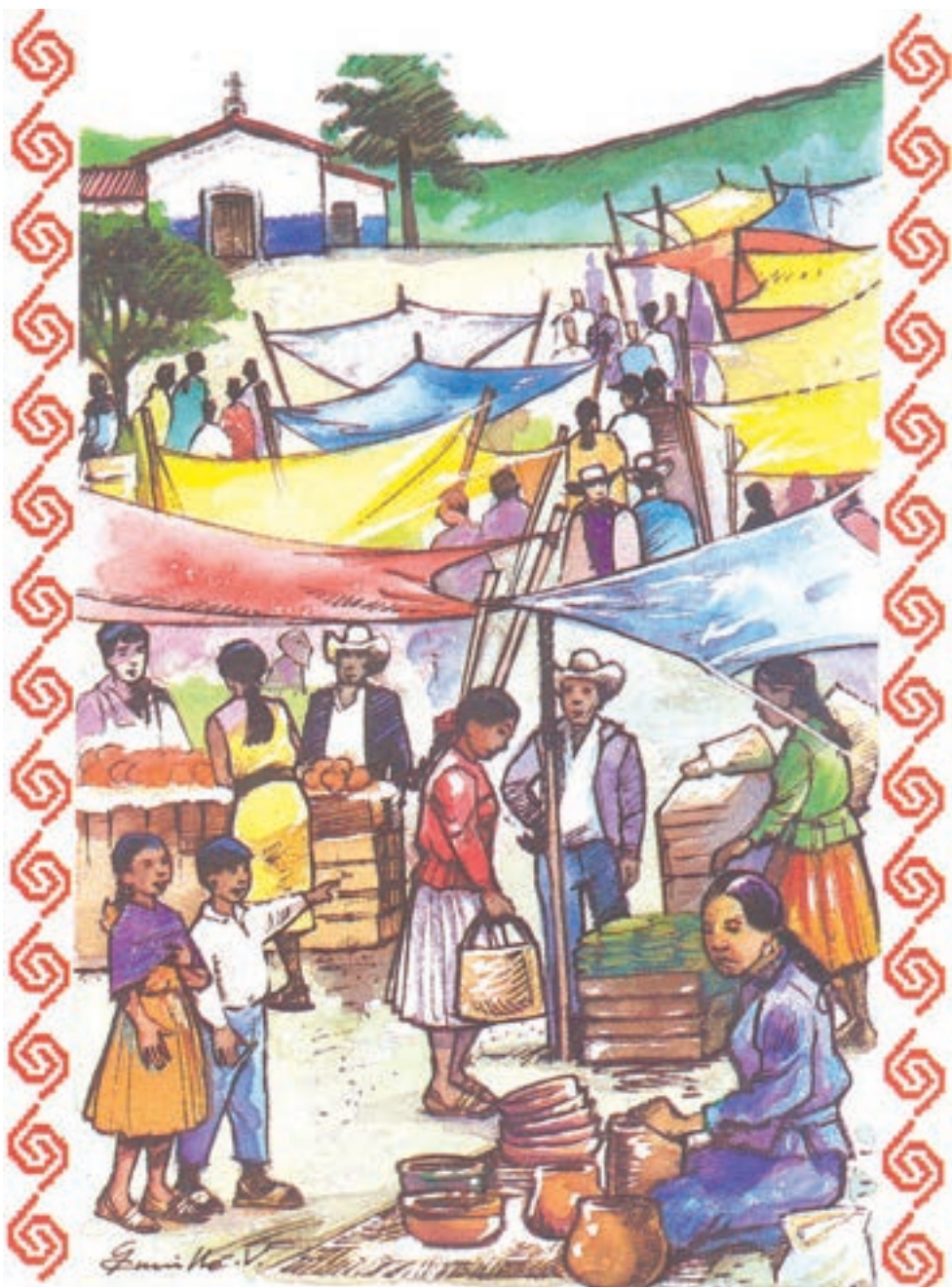
Nuzgo ekjo ga maba, jango kjogʉ nu mbʉnrrezi nu b'ob'ʉba

– O manga kjanu ma mi jitsko k'u na mbʉnrrezi k'ʉ mi b'ob'ʉ anrrʉb'ʉ no jango mi jusk'ob'ɛ.

Kja nu ro xiko:

Xitsko jango ga kja nu gi b'ʉnk'ɛ, nuzgojme ga manu dyanrra ga nojo in chjogojme.

– Nu ri b'ʉnk'ojme dyanrr'a xi ga nojo ye chjoo nrre chetrjui yo ri sabiba, ma gi ne ri para jango ga kja nu ri b'ʉnk'ojme, xipji ni nana ra jjetsk'i ngek'ua na nu paa ra sints'i nu jango ri menzumʉgo.

– Ra sints'i a meje re jñanra jango ga chosʉ nu nreje k'ʉ ri sogojme, ma ra paa e jiarʉ ra ma osʉbi nu kja ts'izapjʉ k'ʉ b'ʉb'ʉ nrrʉb'ʉ a meje, ma ra nzhʉʉ ra ma xiko mi ue ra pesko in xika ngek'ua ra ma ʉs'ʉbi jango nzii mocho k'o ra mbʉs'ʉ i nanago ma ra nzhoui.

– Ma ra nangabi k'ʉ xonrʉ ra mee a B'inch'e ra ma torʉbi e dyonza k'o ra dyorʉ i nanago. Nreze a B'inch'e ra soo re jñanra ne zapjʉ jango ba kaa mbaro, ye mbaro nreze a B'inch'e ts'ike ga ñe tseji chjetr'ui e o.

Chjɣrɣ yo onk'ɣjiba

Jango b'ɣb'ɣ ye ts'itr'i.

Jango tsja ye ts'itr'i.

Pjenga ye mbaro chetr'ui ye ɔ.

Kjo b'emi o ma chok'ɣ e dyonza ye ts'itr'i.

Zoji in dyoji pjeko gi ne re p̄a ngek'ua ri dyonɣ

Ma gi ne dyonyá k'o yásyá a nrryá b'yá

– Pjenga kjaji ye mbaxkjua in jñiñige.

– Pjeko mama in chjuu k'i jñiñige.

– Ma zodye ye ts'itr'i pjeko kjaráji nu gi b'yá nk'e.

– Pje ko kja nu arkate.

– Jango ga jñuspyáji, nu jango jás'á in nzumyá in dyojui.

*Mare kjuarý nu dyonyá, xipji in dyojui k'o gi
parage, ngek'ua xi ra xits'i angeze nuk'o dyonyá*

Zopjʼa yo juns'ʼa nrrʼab'ʼa

pjos'ʼa

pjod'ʼa

pjʼatr'ʼa

pjixi

pjatr'ʼa

pjechi

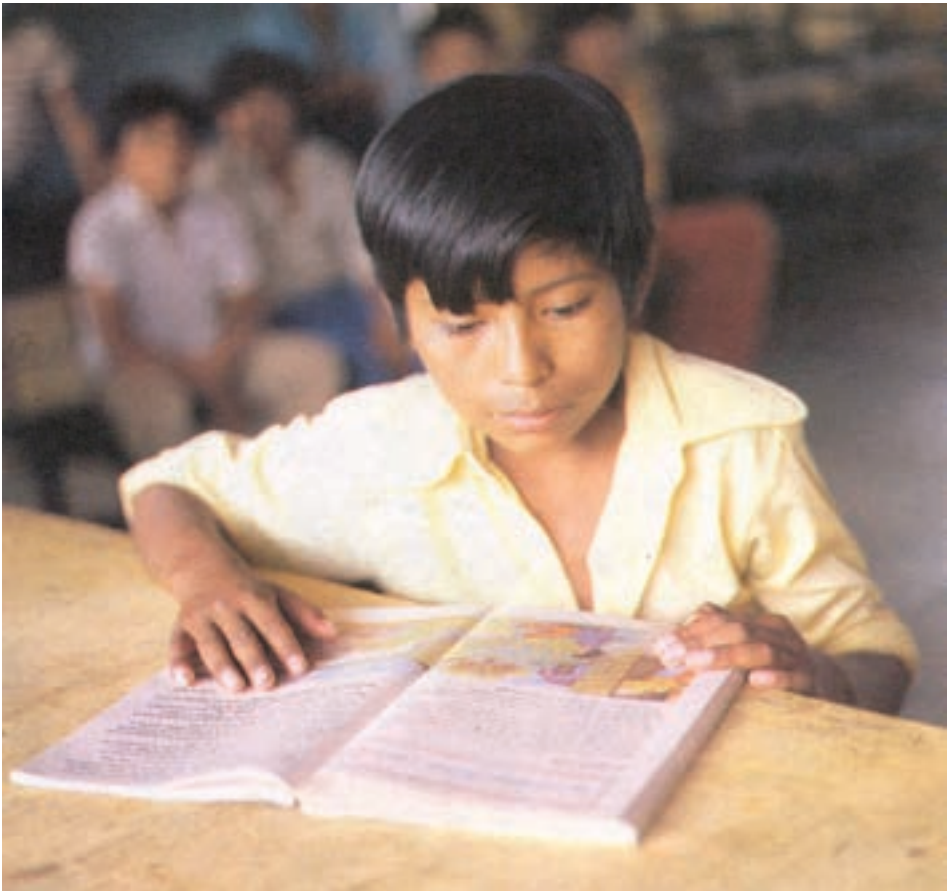
pjʼagʼ

pjech'i

pjiño

pjʼadʼ

*Jyodʼa kja in xorʼa ye jña k'o pes'i pj kjanu ri
dyʼsʼa nrrʼab'ʼa*

ᠵᠢᠨᠠᠨᠷᠠ ᠶ᠋ᠣ ᠬᠤᠠᠲᠢᠷᠭᠦᠪᠠ ᠬᠵᠠᠨᠤ ᠷᠢ ᠳᠢᠶ᠋ᠣᠫᠢᠵᠢ ᠬ'ᠶᠢ ᠨᠠ ᠲᠤᠰᠢᠶ᠋ᠡᠵᠡ

*Jñanra yo kuatr'ᠶba kjanu ri dyopjᠶ k'ᠶ na ts'ipezhe
nrrᠶb'ᠶ*

ᠵᠢᠨᠠᠨᠷᠠ ᠶ᠋ᠣ ᠬᠤᠠᠲᠢᠷᠭᠦᠪᠠ ᠬᠵᠠᠨᠤ ᠷᠢ ᠳᠢᠶ᠋ᠣᠫᠢᠵᠢ ᠬ'ᠶᠢ ᠨᠠ ᠲᠤᠰᠢᠶ᠋ᠡᠵᠡ

Dyʻsʻy nrrʻb'ʻ k'o ji janrra xoñi

Kuatɣ in jñiñiba kjanu ri jñus'ɣ nrrɣb'ɣ jango
ga kja

Xorǎ dyech'a nziyo

Yo ñeje

E Lipa mi ngeje na tsixutr'i k'ǎ me mi zotrjo, k'i tsitjo me mi poxtrjo, mi chjetr'ui e nzhense k'o me joga nrra, nrrexe k'o mi janrra chebi k'ǎ mi ne ro pench'i ngek'ua ro mbes'i kja in mǎb'ǎ.

In ngumǎ k'ǎ nu jio mi jǎrǎ kja ne B'inch'e, ma xorǎ ts'ima ga jiasǎ, ma mi pes'e jiarǎ angeze mi nanga kjanu ra b'ob'ǎ a trji k'ǎ na nrrame, mi jench'e nrrǎb'ǎ, mi janrra ye juajma, yo ma tii nrrǎb'ǎ ye tr'ee yo ma jee ga b'ǎb'ǎ ñe ye b'atrjǎ jango mi paa b'orǎ.

Ma mi kjins'i e jiarǎ mi pjongǎ in zhenchjǎ, mi edyi a b'atrjǎ, k'e nzhenchjǎ dya mi kjaji, me mi jo ga ngaraji, ngek'ua e Lipa mi soo ra jiod'ǎ jango mi oo na kjua, mi tǎjnǎ e ngoo, mi xos'ǎ e nrrro ngek'ua ra ngǎtr'e masa, ra nu e mexe, ñe e ubi.

Na nu paa ma mi tǎǎ na ch'anxa, nu kja munrro nrrro o chotr'ǎ k'o jango nzi e muru, ma o jñanrra jango ma junji o b'ontrjo kja nu manse.

– Kjo na jodyayo, maxke iyo xi b'ontrjo na nrrame, kjanu nrrǎñijomǎ, o jñǎsǎ k'ǎ na muru o nu na jo. Kja nu dyǎsǎ nrrrenxe kja in ts'ikjexe, ma o zǎtr'ǎ in nzumǎ o bǎgǎ ma jiodǎ nu nana.

– I Ñǎ, jñanrra yo ro totr'ǎgo !

Nu nana k'ǎ ma tǎb'ǎ na pajna, o jñanrra k'ǎ ma tosǎ e Lipa, kjanu xipji:

– I xi ngetrjo yo jumǎ e tǎjnǎ, ngetrjo k'ǎ xi ts'ikeji, ma potǎ kja nrrrenrra xama ra neji.

Ma o nzhog'ý me ma m'øtrjo, dya kja ma tos'ý k'e muru, nu dya ma tos'ý k'o na o, trrjomechi'i, ts'apo ñee pench'e.

k'ý xonr'ý o zatr'a nu menrrenrra, o mapj'ý ngek'ua o mbedye nu nana e Lipa, kjanu xipji k'ý b'ezo.

– Pjenga gi t'øjn'ø in xutr'i ra ma mboo k'o e muru k'ý dya in tsja e øjn'ø, tsjadya k'ý ro kja, mi xonxtrjo ro xiko in male ro mb'øsko k'ý na muru, ro j'ýmb'ý k'o ro tom'ý a nrra, ma a ro mb'ø's'ø o ts'ech'i k'e muru, ma pjat'ý nu kja nrrajm'ý, nangua k'os'ý k'ý na ts'ikijmi k'o guañojm'ý. Juejme k'ý mi sugo ma o k'os'ý k'e ts'ikijmi me go d'ak'ý ñe go mapj'ý.

chjʌnrʌ yo onk'ʌji nrrʌb'ʌ

Jango gi mb'enk'e tsja nu ts'ixutr'i. _____

Pjeko chotr'ʌ e Lipa. _____

Pjeko ma tsja e Lipa nu kja nrrenrra. _____

Pjeko mi kja ne Lipa ma mi nanga. _____

Ma mi paa a b'orʌ, pjeko mi kja nu ts'ixutr'i. _____

Jñus'ŷ jango gi ne ra nguariŷ nu jñã k'o ŷsŷ
 a xŷtrjŷ

Nu jango gi menzumɔge pjeko ma mbɔrzak'ɔ
gi sikjeji. Xɔkɔba kjanu re jɔusp'ɔ in chjuu

Xɔkɔ nrrɔb'ɔ ye tejomɔ k'o gi pes'i in nzumɔ
Kjanu re jnusp'ɔ in chjuu

Ma ri pedye kja in ngunxorʉ dyonʉ, pjeko ma
mbʉrzak'ʉ kara kja tr'ee, b'atr'jʉ nu in jñiñige.
Jñuspʉ in chjuu a nrrʉb'ʉ

Dyonʉ pjeko ma tejomʉ ñe kja in tr'ee, kja in
b'atr'jʉ in jñiñige jñusʉ in chjuuba

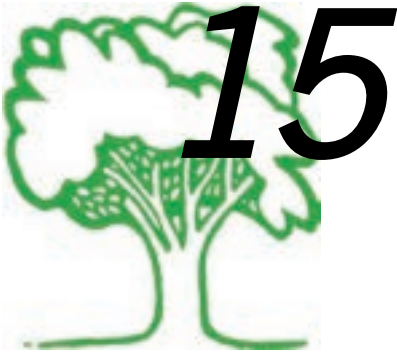

*Jiodʻ kja in xiskuama jñangicha jangorge jixi
k'o gi dyonʻ jñus'ʻba jangorge tsjapʻ ma re
jixi k'o gi dyonʻ*

Jñusʉ kʉ na m̄m̄g nrrʉbʉ yo kuatrʉ, ma ri
kjuarʉ chjenjui k'o gi dyopjuge ñe k'o dyopjʉ
in dyojui

Xorʋ dyech'a tsich'a

B'epji k'o kjaji k'a yo jñiñi

K'a ne jñiñi jñatjo, kja na punkjʋ dyoxʋ, dyʋʋ, t'ɛb'i, kjojo, xɔnt'ʋ k'o na joo ne soo ra jyokʋ jñonʋ.

Xo kja pjiño k'o na joo ra zipi ko xedyi, ne ra chambʋ ts'inge ts'ins'ʋ, ngoñi, kuchi, nzhʋnʋ, ne kjaa pjiño k'o na joo ra jyɔs'ɔ ko nrreje ne ra zii, ra kjuanxʋ k'a nzero yo te'e numo sodye ne mo jak'ua dyokʋ ne kja mont'ʋ.

Dya ngextjo k'o ra ziji ne k'o ra dyɔtr'ɔji, kja xiza, jomu k'o soo ra jyokʋ d'año b'epji, nzakja ñijomʋ, xalo, s'ɔb'ɔ, yeko, ndajmʋ, xika, b'ɔtr'ɔ, tjujmʋ, ngoxti mbʋntr'ʋ, b'os'i, ngumʋ, mbora mboo k'a yo jñiñi, k'a chomʋ ngek'o ra soo ra ndomʋ pjek'o b'ezhi k'a nu ngumʋ, ngek'o ra b'ʋb'ʋ na joo yo kjuarmaji.

Kja te'e k'o dya kjaa b'epji, mbe jʋʋ merio, ngek'o tomʋ naja, yeje, jñii tsich'a, dyech'a, tsite b'epji. Ts'ʋtjo mbexo kjont'ʋ, mbe mora mbo'o, tompʋ janzi mbexo.

Angezɔji ngek'o xipjiji b'ʋb'ʋ anrre ne te'e k'ʋ jokʋ b'epji ne k'ʋ tomʋ.

Jñandʉ pjemá b'epji kja ne b'ezo mbara jyokʉ na b'os'i

Ne b'ezo okʉ yo dyeza k'a ne xiza.

Nu mo ya mbejnē na ponkjʉ dyeza ra mbʉrʉ ra ndoxʉ.

Otʉ ra ngəntʉ yo dyeza k'a nrreje mbara soo ra ch'otʉ, kja ra mbʉrʉ ra pee nuk'a junrʉ ne b'os'i.

Numo ago nguarʉ mbee ne b'os'i, b'ʉb'ʉ b'ezo k'o jokʉ nu ts'ikjezhe ne nu ngoo nu jango ra ngʉs'ʉ.

Peeji na kjuarʉ k'o ch'ike, k'o dyanda nojo ne k'o na nojo. Mbo kjara jyokʉ nu pojo, ra ndunxʉtrjʉ mbora ma k'a chomʉ.

Numo ya nguarʉ mbo yo b'os'i, tomʉ pjek'o b'ezhi k'a nu ngumʉ. Nzakja: lulu, i'i, ndenxi, ts'inge k'ʉ ra zii yo kjuarma, ngek'o ra b'ʉb'ʉ na joo.

Dyopjɔba pjema b'epji kjaji k'a jñiñige

*Juajnyɔ na b'epji k'ɔ kjaji k'a jñiñi, mbori dyɔs'ɔ
jama pjɔrɔ ne jama kjuarɔ yo b'epji. Numo
poji. Jñuns'ɔ jaje tuns'ɔ yo jokɔ yo tee*

*Nuyo ts'ipezhe k'o juns'ɣba, xorɣ na joo kjanu ri
jñuns'ɣ k'a nu jmi kjok'ɣ ngeje ne pjeko kja*

Naja. Yo jñatjo jokɣ d'año
b'epji.

Kjok'ɣ ngeje: _____
pjeko kja: _____

Yeje. Ne b'ezo jokɣ b'os'i.

Kjok'ɣ ngeje: _____
pjeko kja: _____

Jñii. Yo kjuarma jñatjo siji
k'ajny ko tsinge.

Kjok'ɣ ngeje: _____
pjeko kja: _____

Nziyo. Ne ts'itr'i tee na zezhi.

Kjok'ɣ ngeje: _____
pjeko kja: _____

Tsich'a. Ye ntee panɣ,
rá mbepi yo jomɣ.

Kjok'ɣ ngeje: _____
pjeko kja: _____

(B'akɣñii)

*Xorɣ na joo yo jña k'ɣ nda chjɣny, kjanu ri
dyopjɣ jama ri zopjɣ na jo*

Ne b'os'i ts'ikjɣ k'a kii. _____

Jokɣ zizi e xalo. _____

Na ts'ingumɣ ne xuba jɣb'ɣ. _____

Ra ñonɣ tseje yo ts'itr'i. _____

Na ts'ingunxorɣ i jñiñi ka kja. _____

Yepe xorŷ ne mbezhe b'epji, k'o kjaji k'a jñiñi,
ne ri juajny janzi jña. Ngek'o ri dyopjŷ nrrŷb'ŷ yo ñja
k'o ago i kja dya, k'o ago kjobŷ ne k'o kjara kjobŷ

Kjonge kjadya

Ago kjobŷ

Kjara kjobŷ

Xorŷ na jo yo s'ezhi, kjanŷ ri chyñryŷ na jo'o

Naja. Ne Leyo o mbo ñanto b'os'i k'a chomŷ, o unŷ ka
dyech'a ts'icha mbexo naja.

Yeje. E Xuba tonjo jñite mbejo nu paa b'epji.
Janzi tonjo nu mo pepji tsich'a paa.

Jñii. E Tina mi jŷŷ nzinte ngoñi, o nduji jñite tsich'a.
Janzi o ngejme.

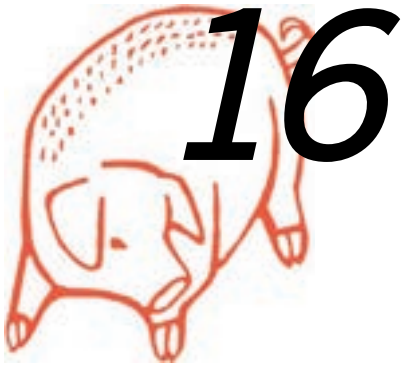

Xykyj pjek'o nda i nee ri tsja mba ri pjos'yl kjuarma

A large empty rectangular box with a black border, occupying the central and lower portion of the page, intended for writing or drawing.

Dyopjɔba yo jɔ̃a k'o i ne ri xipji yo meb'ondo
k'o ña jɔ̃atjo

Xorǎ dyech'a ñanto

Nu pezhe s'ǎd'ǎ k'ijmi

Pezhe yo tata ma dyekua, k'ǎ mi menzumǎ a B'ondre, ne jñiñi B'atǎ numo kjok'ǎ mi potr'ǎ na b'ok'ijmi, na xopǎte o na ts'itr'i k'ǎ xi mi anxe, ne ts'ita dyeb'e mi pee nu kue, ma ǎǎ nu mǎb'ǎ ne mi kinchi na kjuanǎ dya mi pǎǎ pjek'o ro tsja; nga mi guee na zezhi, ne mi pizhi yo k'ijmi. Yo k'ijmi mi pedyoji nu k'a mi kaǎǎji, mbo mi kich'iji anre ne ngomǎ mbora dyomǎji na zezhi, nga mi kjaji b'oxtjejmǎ k'ǎ mi sǎt'ǎ k'a ne jomǎ ne mi tungǎ yo ts'itrjo k'o kja mi ndǎnxǎ.

Mo ya ra sǎjǎ ne paa sepje, sotjo janzi yo trjo k'o mi pejñeji.

Nu kjee k'ǎ mi kja trjijmi, ne mi sodye yo, tee k'o ma s'oo.

Mamǎji ngek'o mi pejñe ne ts'ita a jens'e nu mo na s'ozǎji, ne mo dya ri b'ǎb'ǎji na joo ko in kjuarmaji.

Xorɥ na joo, ngek'o ri chɥnrɥ yo onk'ɥ

Mbeñe na joo nu mbezhe, mbo ri dyɥs'ɥ pjek'o kinchi yo nte k'a i jñiñi numo tobɥ ne tr'ɥnrɥ k'ijmi.

Chɥnrɥ k'o onk'ɥ ne xopɥte

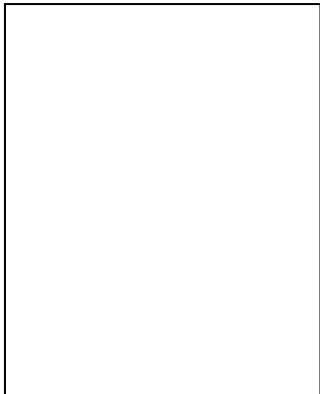

Xhikë mbo kja ri dyopjyt na pezhe

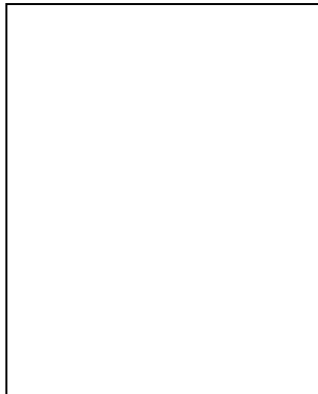

Jñuns'ŷ yo trjuu ne pezhe k'o i panrge

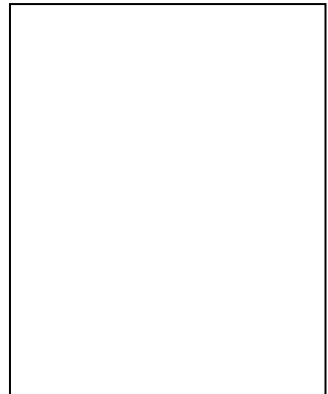
Xŷk'ŷ nu jmicha k'o ra ndŷnrŷ na jo k'o juns'ŷ
nrrŷb'ŷ

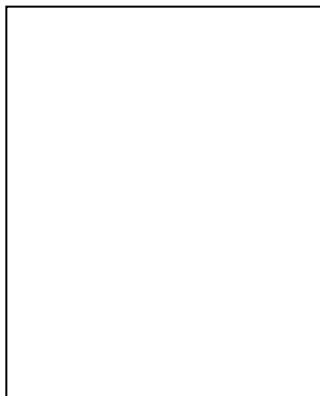
ngŷnrro

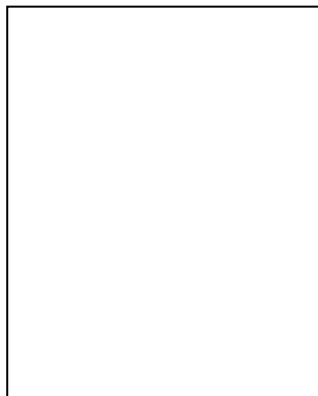
xitsji

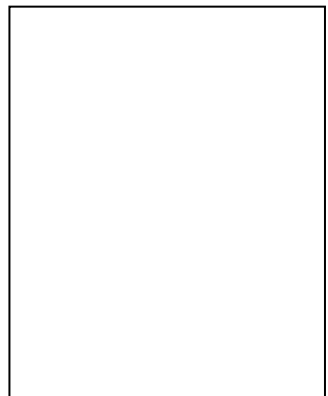
dyeb'e

ndare

juejñi

s'ŷd'ŷ k'ijmi

Xorʏ na jo yo tr'onʏ kjanu ri chjʏnrʏ na joo

Naja. Pje pjos'ʏ yo ntee ne dyeb'e: _____

Yeje. Ma dya enje dyeb'e, ja ma kjaa yo ts'itrjoo: _____

Jñii. Pjema joo ne nrreje: _____

Nziyo. Jaji tunji nrreje ma dya enje dyeb'e: _____

Tsich'a. Pjema zanʏ enje dyeb'e: _____

Dyopjʏ k'a ne jñagicha yo juns'ʏ nrrʏb'ʏ

d'ezhe _____

zezhi _____

pezhe _____

nzhod'ʏ _____

pizhi _____

nzhobʏ _____

nzhʏnrʏ _____

nzhikue _____

nzhʏpʏ _____

nzheje _____

*Xorɣ na joo yo ts'ipezhe, mbo ri chɔkɔ k'a ni
chejui*

Naja. Jomɣ k'a
na dyod'ɣ.

Yeje. Enje dyeb'e.

Jñii. Nge na xɔjnɔ
k'ɣ na joo a tunji
nrreje.

Nziyo. Nge na meje
nu k'a ob'ɣji nrreje.

Tsich'a. Na ts'indare.

Ñanto. Nge na juejñi.

Xorǎ dyech'a yench'o

Yo b'epji ko kjaji k'a in jñiñiji

Nukja nu jñijñi nu mi chjuu a Nreñe, b'ǎb'ǎ na punkjǎ yo b'epji nu ko kjaa yo ntee. B'ǎb'ǎ nuko ngextr'o pepji kja juajma, b'ǎb'ǎ nuko poo kja i nrenrraji, ñeje nu ko paa ra ma pepji a B'onrro, kjanu nuko pama, pama pjorǎji i nzhǎnǎ, i nzhenxi ñeje nrenxe yo yoxǎ ko pesiji k'i nzumǎji.

Ri pargoji k'ǎ nreze mi jingua mi b'ǎb'ǎ yo b'ǎzo nu ko mi xatrǎji ye uarǎ.

Kja nu jñijñigo xi kara yo b'ǎzo nu ko kjǎsǎ ne otrapjǎ kja yo uarǎ, ngek'ua ra jok'ǎji ne tr'apjǎ. Ma na jotrjo, ra ziji o ra mboji.

Ye ts'itr'i ñe yo xutr'i ra pjosǎ in tataji ma ra sǎjǎ ye paa k'ǎ ra pepjiji kja juajma.

Nrenxe yo ntee ko kjaa yo mbepji kjaji ko in mǎb'ǎji.

האנשים והבעלי חיים המוצגים בציורים הם דוגמה למה שיש להם ולחיותם. הם אינם מייצגים את כל האנשים והבעלי חיים באזור.

האנשים והבעלי חיים המוצגים בציורים הם דוגמה למה שיש להם ולחיותם. הם אינם מייצגים את כל האנשים והבעלי חיים באזור.

האנשים והבעלי חיים המוצגים בציורים הם דוגמה למה שיש להם ולחיותם. הם אינם מייצגים את כל האנשים והבעלי חיים באזור.

האנשים והבעלי חיים המוצגים בציורים הם דוגמה למה שיש להם ולחיותם. הם אינם מייצגים את כל האנשים והבעלי חיים באזור.

האנשים והבעלי חיים המוצגים בציורים הם דוגמה למה שיש להם ולחיותם. הם אינם מייצגים את כל האנשים והבעלי חיים באזור.

האנשים והבעלי חיים המוצגים בציורים הם דוגמה למה שיש להם ולחיותם. הם אינם מייצגים את כל האנשים והבעלי חיים באזור.

Trjɔnrɔ na joo nu ko onk'ɔji

Naja. Pje ma b'epji kjaji a Nrrreñe. _____

Yeje. Pjeko ngeje nuko pjorɔ yo ntee. _____

Jñii. Pje kjaa yo ts'itr'i ñe yo xuntri'i. _____

*Kuatr'ɔ kja nu xiskuama nu ko kjaa yo ntee ko
kara in jñijñige*

A large empty rectangular box with a black border, intended for writing or drawing.

Nudya, nrenxe ye ts'itr'i ra jmurɔji, jñii, nziyo, ngekua ra juajnrɔji nu ko ra pepji ko in dyojui, kjanu ra ñabi nrenxe nu ko kjaa yo ntee kja in jñiñiji, ngekua ra pepji ko in dyojui, ra kjaji a kjanu.

Naja, Ontɔ ra juaniji na joo nu ko ra xorɔji.
Yeje. Ra ñaji ko in dyojui nu ko ra xorɔji.
Jñii Ra juajnrɔji joko ra pjɔrɔ ñeje joko ra nguarɔ nu bepji.

Dyɔsɔ nu jango b'ɔb'ɔ yo yaxɔ nrenxe nu ko kjaa yo ntee kja in jñiñige

Nudya, eñeji ko in dyojui nu tr'eñe k'ɔ mi chjuu "nu miño"

Ra ma eñeji k'a tr'eje,
nu miño dya b'ɔb'ɔ nujua,
nange ma ra enje
ra zagoji nudya.

- Kjo gui bɔnrjokua miño.
- Iyo, kja ra nanga.
- Iyo, kja ra xinzho.
- Iyo kja ra tichi in dyats'i.
- Jaa, ri bɔnrjo.

Xorɣ nrrenje yo j̄naa k'o kuatr'ɣ kja nu xizaa
nujyo j̄naa, mamɣ jango ra ga kjaa yo yoxɣ

J̄nuspɣ jango nraga kjaa yo yoxɣ ko kuatr'ɣ
kja nu xiskuama

Kuatryɗ kja nu xiskuama nrrenxe yo yoxɗ ko gui pesi kja in nzunge

Chjɗnrɗ nu ko onkɗji

Naja. Jango nzi nzhyɗnrɗ gui pesi. _____

Yeje. Jango nzi nzhenchjɗ gui pesi. _____

Jñii. Jango nzi kuchi gui pesi. _____

Nziyo. Jango nzi ɗjnɗ gui pesi. _____

Tsich'a. Jango nzi ngoñi gui pesi. _____

Ñanto. Jango nzi yoxɗ gui pesi. _____

Jñuspɔ́ in chjuu nrrenje nu ko poji kja yo
nrrenrra ko jǝǝ a Nrrēne

Jñuspɣɪ nu ko kjaa yo ntee ko kuatrɣɪ kja nu
xiskuama. Tsjaa nzakja ko pjɣtrɣɪ

Joko ngeje ñe pjeko kjaa.

Nu nrrixu ba tuu xisbatrji

Xorɣ dyech'a jñincho

Yo b'epji k'a juajma

Ga manu a Nrrēñe yo ntee ko pepji kja juajma tujmɣji chjoo nge nuko xi tujmɣji na punkjɣ ko naño ye tsjɣɣ, nzhexɣ ñeje d'ok'a, ngextr'o jango nzi bezo nu ko tujmɣ.

Ma ra xepje yo nte'e k'o o tujmɣ chjoo, b'ɣb'ɣ ko poo kja nrrerri ñeje nu ko pesiji in nzunji ngekua ra siji ko in dyojui.

Nujyo b'ezo k'o tujmɣji e tsjɣɣ, ra guambaji ma ra tujmɣji chjoo kja juajma ngekua na joo ra mbeseji nziga yejui.

Yo b'ezo ko tujmɣji d'ok'a, ma ra xepjeji ra trunɣji na jee ra ma poji. Mama yo nte'e k'ɣ xi na mizhi ye d'ok'a k'e ye chjoo.

Kja yo mbepji ko kjaji k'a juajma, pepji nrrerxe ye ntee: yo b'ezo, ye ndixu, ye ts'itr'i ñe ye xutr'i.

Kuatr'ŷ kja nu xiskuama nu ko gui tujmŷji nu
jango gui menzumŷ

Nudya, re trjånny nuko ra onkõi

Naja. Jeko ngeje nu ko tujmõi nu jango gui menzumõi. _____

Yeje. Joko ngeje nu ko pepji k'a yo juajma. _____

Jõi. Jeko kjapõi ye nrechjo yo ntee. _____

Tsich'a. Pje ma yoxõi pjosõi yo ntee ma ra pepjiji. _____

Ñanto. Joko øtr'ø jñonõi ma ra pepjiji k'a juajma. _____

Jnanrra na joo nu ko kuaatr'ʋ ñeje ri xorʋ nu ko
b'ʋb'ʋba, kjanu ri opjʋ jango paa naja, yeje,
jñii ñe nziyo

Naja. Ngekua ra tujmʋji chjoo onti ra guamaji juajma.

Yeje. Ma na joo nu juajma, ra tujmʋji.

Jñii. Ma ra mbese yo ts'itrjo, ra kjʋsʋji.

Nziyo. Ma ra sʋjʋ nu zana dyecha naja,
xʋpeji yo ntee.

Xorʷ nu ts'ipezhe

Ja øtr'øji ye xedyi

Ga manu a Nrreñe xi karg yo ndixu nu ko kuaxpøji ma ra pechiji xedyi.

B'ʷb'ʷ yo dyaja nu ko pebi kja tr'ezi kjɣnʷ, ñeje b'ʷb'ʷ jango nzi nu ko tomʷ na ts'itr'ezikjɣnʷ ngekua dya ra kuaxpøji.

Jñanda yo kuatr'ʷ kja nu xiskuama nu ko kjaa yo ndixu ngekua ra øtr'øji xedyi

*Nudya, ri jñuspɔ in chjuu nrrenxe nu ko pjoxkɔgoji,
ngekua ra pepjji*

Xøkøba ko dyoja k'o xo pjos'ŷ in tata mŷ ra pepji

A large empty rectangular box with a black border, occupying the central portion of the page, intended for writing or drawing.

Kja nu ngomɣ b'ɣb'ɣ jango nzi jñaa, jyodɣ joko
 ngeje in dyojui, kjanu ri jñuspɣ kja yo yaxɣ

yonrra
 guamaji
 nzɦɣnɣ
 xɸpjeji

nredye
 nzhexi
 tsjɣɣ
 chjoo

tr'opjɣ
 tsjɣnɣ
 xedyi
 tumɣji

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Nudya, eñe ts'ike ko in dyojui nu ko kuarý
kja nu xiskuama, kjanu re jñuspø in chjuu

Xorʻ dyech'a nzincho

Nu k'o po'o in dyokjojme

E ue Luisi b'ʻb'ʻ kja na jñiñi ko o dyoji, ngeje nu kjuarma e pale Pablo ñe b'ʻb'ʻ e pale Xuba.

Ne ts'ita Luisi pe'e trjuxñi, pa'a Jyapjʻ ra ma mbo'o k'o ʻtr'ʻ. Ne ts'ita Xuba pefi kja yo juajma k'o zokʻ o tata, tujmʻ mu'u chjo'o, nrr'akjʻ ñe tsjdʻ'ʻ.

Ma nonixi ngeje ma chomʻ a Jyapjʻ ne pale Xuba tunʻ tsjʻ'ʻ ra mbo'o, ma mʻ nzhʻ'ʻ o chjebi e pale Xuba, o xifi:

– A bi kjuarʻ bi pøø.

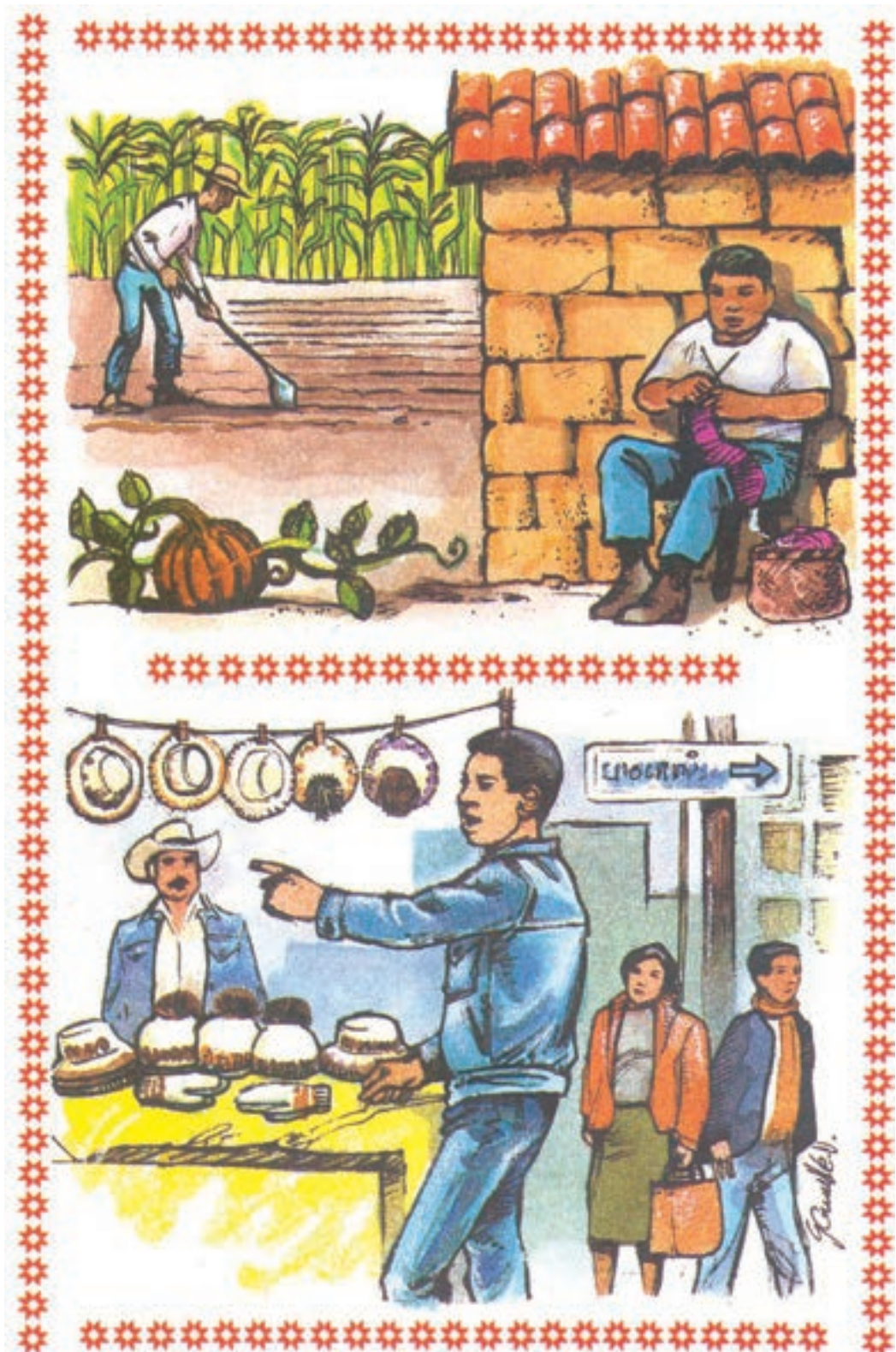
Kjanu nrrʻntʻ a kjanu:

– Iyo.

– Dyak'ʻ ts'icha trjuxñi ra d'ak'ʻ ñanto juarʻ tsjʻ'ʻ.

Me ko mʻjʻ o mʻb'ʻbi.

Mbeñe fe kjaji kja in nzumɔ kja nu ri kuaɬɔba
ñe ri opjɔba

Jñanrra nu tr'oj̃o kja nu ri xor̃y ko in xop̃ỹte ngek'ua ri
toj̃obi

Nzhonxora yo s̃ỹỹ.

Mi na zoo yo t̃joo
jango j̃øø nd̃øjñø,
ma ra ẽje nu dyeb'e
ra jog̃ỹ yo tsindaxa.

Nzhonxora yo s̃ỹỹ
go jitsiji nu nõjo,
ma ri pepjigo kja juama
mi maja in m̃ỹb̃ỹ.

Ndorechj̃o ka gi tujm̃ỹ
ndorechj̃o ka ri sii,
ma gi nee ri ñuu nu xepje
ont̃ỹ peska ri tujm̃ỹ.

Chʼɨnrɨ na joo ye tr'onɨ

– Fekjo po'o e pale Xuba. _____

– Fekjo po'o o e tita Luisi. _____

– Fekjo kjabi e tita Luisi ko e pale Xuba. _____

– Fekjo ni chju'u nu kuarma e pale Pablo. _____

– Fekjo ni chju'u k'o øtr'ø e pale Luisi. _____

Mange fexe tsjaa kja o jñiiñi ye pale

Mama o trjuu yo kuatr'ŷba kjanu ri jñuspa

Jñuspʼ o trjuu yo merio yo i janrraba

*Tsja ye nguenrra yo kua tr'ɣba ñe jokɣ
na joo Janzi unɣ*

10
+ 20

Dyech'a zɔb'ɔ tr'afɣ
kja na dyote xalo tr'afɣ.

Janzi unɣ.

30
+ 60

Jñite juarɣ nzhechjoo,
kja na ñante juarɣ nzhechjoo.

Janzi unɣ.

5
+ 6

Ts'icha jeme,
kja na ñanto jeme.

Janzi unɣ.

Xorɣ dyote

Ye dyoxɣ kja ne jñiñi

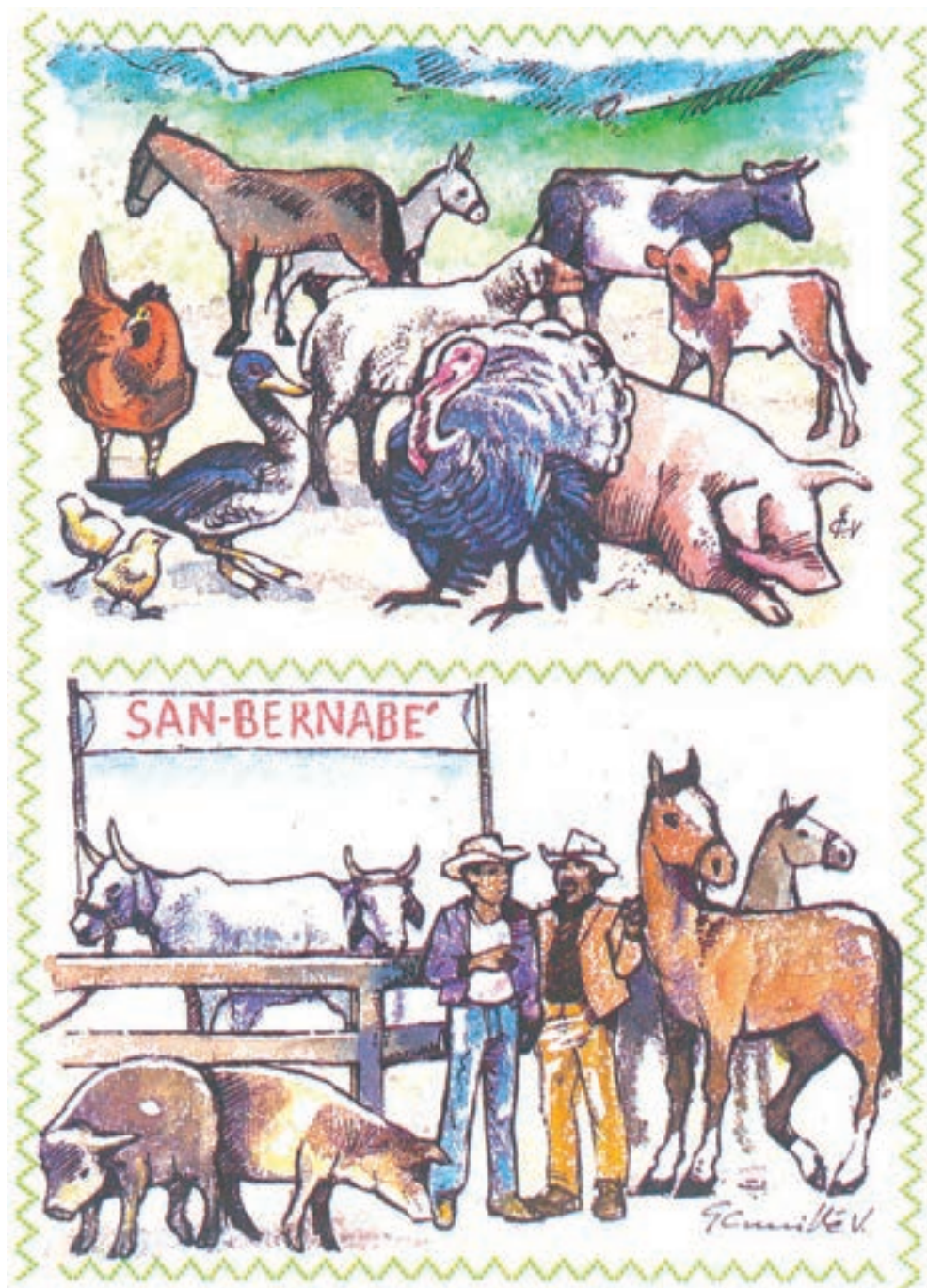
E pale Pablo b'ɣb'ɣ kja na jñiñi k'ɣ ni chju'ɥ Xonxua. Pesi na punkjɣ dyoxɣ, nzɦɣnɣ, ɔjnɔ, rek'ua, kuchi, ngoñi ñeje fad'ɣ.

Ne pale me ne'e na punkjɣ yo dyoxɣ, xijpji k'o tr'i k'o kara kja nu ngumɣ, ts'iri ñangaji ngek'ua ri uiñiji yo dyoxɣ.

E pale Pablo pa'a a xoñi a Jyapjɣ ma nonixi ra ma mbo'o nzɦɣnɣ, fad'ɣ, rekjua ñe pɣjomɣ k'o na pi'i, k'o ɔjnɔ ñe ngoñi potr'ɣji mago ts'aji mbaxkja.

Me na joo ra chezheji ye dyoxɣ ñe ra mborɣji na punkjɣ ngek'ua mara nokɣji ra zaji, ñe ra mbosɣ ye b'ezo kja ye b'efiji.

Chj'na na joo ye tr'onj

Naja. Fe ni chju'u o jñiñi e pale Pablo. _____

Yeje. Jñusp'j o trjuu ye dyoxj k'o pesi e pale Pablo. _____

Jñii. Fe ma paa pa po'o a Jyapj k'e pale. _____

Nziyo. Ye øjnø ñe ye ngoñi potr'jji ma go ts'aji. _____

Tsich'a. E pale Pablo xifi o tr'i. _____

Xorɣ ko in xorɣte, yo b'ɣnk'ua

nzhɣnyɣ

fad'ɣ

kuchi

øjnø

ngoñi

rekjua

Xorɣ, kjanu ri opjɣ jango b'ezhi

nzhɣ _____ nyɣ _____

_____ fa _____ d'ɣ

_____ chi

ø _____

ngo _____

_____ kjua

Jokʻba in Jñiñige ñe mama jango ga kja

Jyod'ʘ dyoxʘ kjaa yo nrre xiskuama, dyok'ʘ ko
 yo dyenxʘ kja nu ri kuatʘba ñe ri jñusp'ʘ o trjuu

Jñusp'ʘ o trjuu ye dyoxʘ k'o kara kja in jñiñi

*Pezhe na ts'i pezhe kjanu ri dyɣzɣba jango ga
pepji nu jagi b'ɣnk'e*

Xorʻ, kjanu xama ri para pje ngeje

Naja nu na maja,
yeje k'o ts'ike,
na nu ts'ike y dya pii,
ñe nu na tr'ampi'i.

Nusko na ts'iza
k'ʻ dya mogʻ
a xoñi ri sink'o
na tsimoro.

Na nrra, dya nojo,
nge xa'a dya jotr'ʻ
mama fe ngeje.

(rraxa) (ñidyē) (zana) (yaxʻ i)

Xorʉ dyote naja

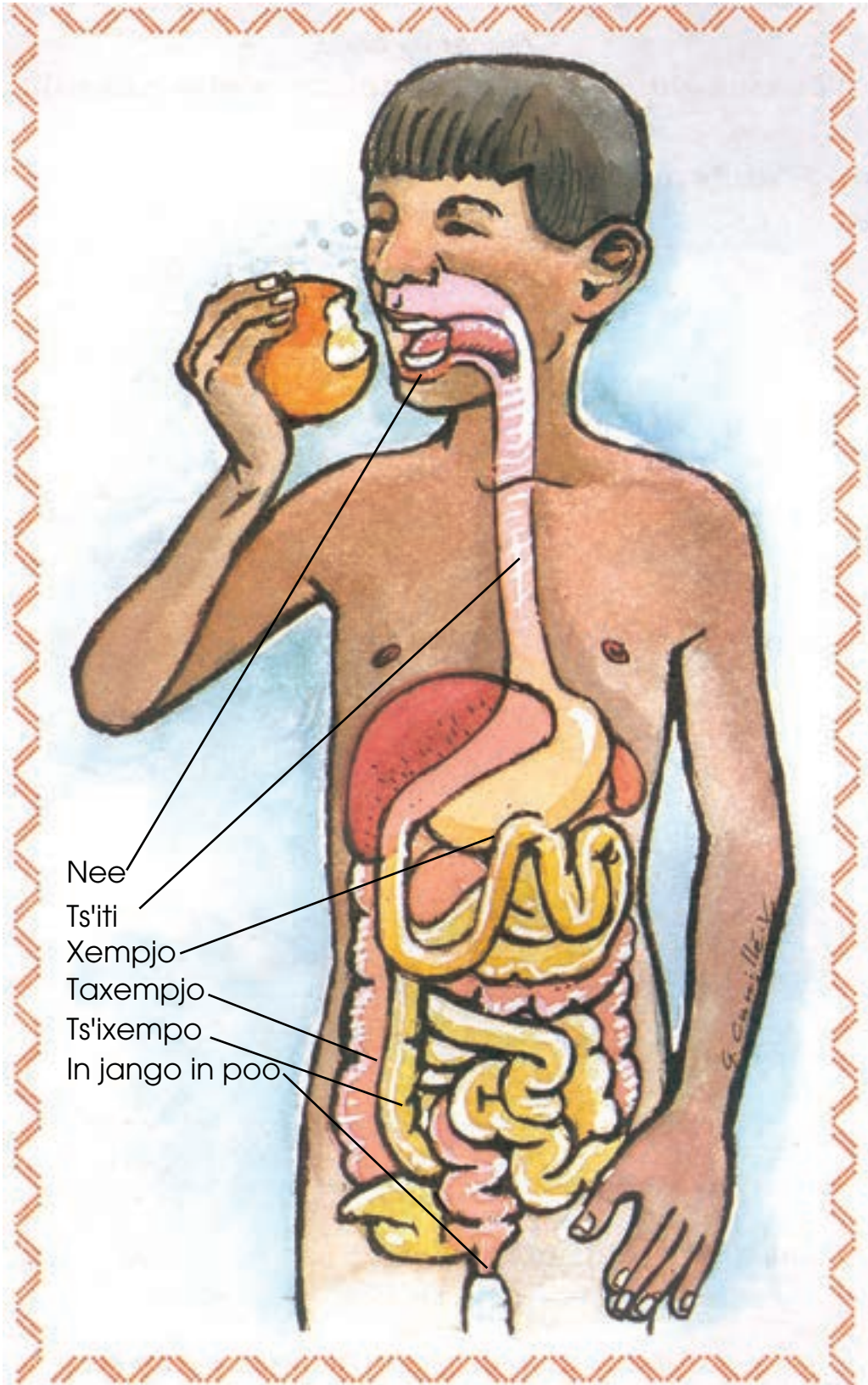
Jama ngʉjny in jñonʉji

Yo tee k'o mi b'ʉb'ʉ ma dyenk'ua mi mamaji:
mbara mimiji na joo, ra teji na joo ne dya ra sodyeji.
K'o ra kjaji ra pʉorʉji na joo texe k'o b'ʉb'ʉ k'a mboo in
nzeroji.

Mʉ ra siji na jñonʉ, k'a pʉrʉ nge k'a chʉʉji, kjobʉ
ka ts'iti, ra zʉtʉ ka in pjejmeji mbara ngʉjny na joo in
jñonʉji. Nudya k'a in xempjaji nu k'a ts'ikʉ juajny k'o na
joo, k'o ra ziñi, ñe k'o dya joo ra mbʉdyʉ jango in pojo.

Nudya ri siji k'o ri neji, b'ʉb'ʉ k'o dya joo, ka ndame
ni nduu yo tee.

Nee

Ts'iti

Xempjo

Taxempjo

Ts'ixemppo

In jango in poo

Chjɔnrɔ yo onk'ɔji

Naja. Pje manji yo tee k'o nggraji ma dyenk'ua.

Yeje. Pje ra kjaji mbara teji na joo, ra mimiji na joo ñe dya ra sodyeji.

Jñii. Pjek'o b'ɔb'ɔ k'a mboo in pjejmeji.

Nziyo. Pjek'o ra siji pa dya ra sodyeji.

Tsich'a. Jango sɔt'ɔ ko ri siji.

Ñanto. Pjek'o kja in xempjoji k'o na nojo ne k'a ts'ike.

Nu k'o ri tsja ngek'o ri b'ʌb'ʌ na joo

Na joo ra xajaji
pama, pama.

Na joo ra eñeji
na punkjʌ.

Pech'e texe k'o
ri sii.

Ra ndag na joo
k'o ri siji.

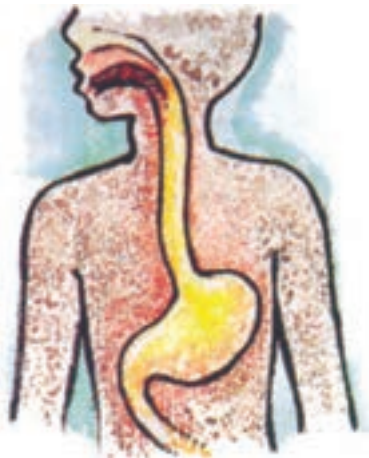

Dyatr̥ba k'o pes'i k'a mboo in pjejme

Dyopjɔ yo chjuu nu k'o kuatr'ɔba

Dyonɔ k'o kara k'a nzumɔ kjo para jama kɔjɔnɔ in
jɔnɔjɔji mbo ri dyopjɔba

Dyonɔ yo tata jama xipjiji, nu k'o ri pes'iji k'a
mboo in pjejme, mbo ri dyopjɔba

Dyopjŷ pje kja yo juns'ŷba

Pjejme _____

Nee _____

Xempjo k'ŷ na nojo _____

Xempjo k'ŷ ts'ike _____

Jango in pojo _____

Xorɔ dyote yeje

Yo ndork'ijmi

Mama yo tata k'o ya na punkjɔ o kjee, ma dyenk'ua yo ntee dya mi sodyeji na punkjɔ.

K'o mi sodye mi pa nuji k'o b'ezo ko mi pjechi ra dyɔtr'ɔ. Mi chjunspɔji sɛrɔ.

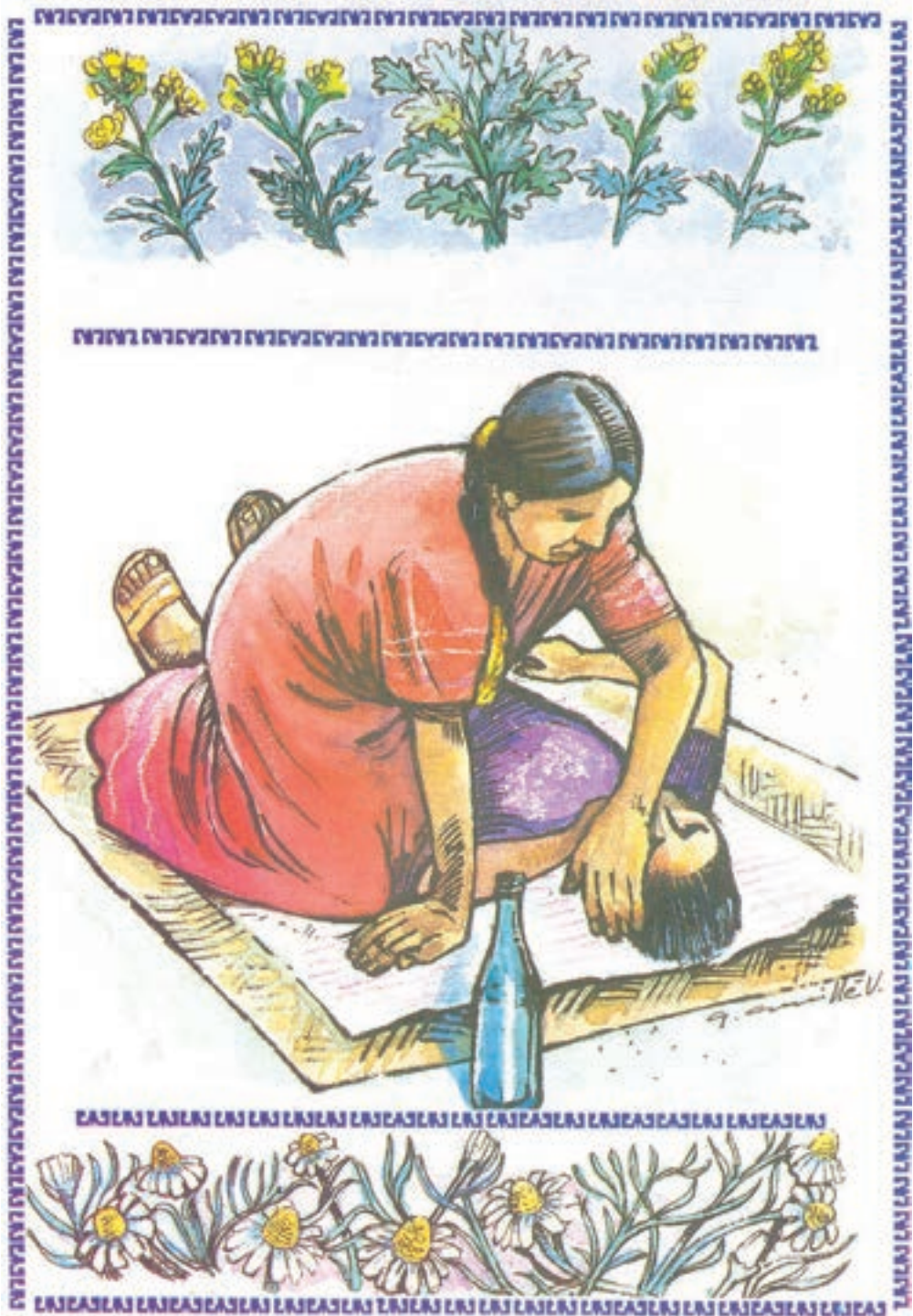
Texe yo tee mura zoji paa, d'iji ñe ɔñi, k'ɔ nu sɛrɔ mi dyɔtr'ɔ k'o tee, mi tjinspi ko o muru o ngoñi, ndexe o pjiño k'o na xii.

Texe mi xipji in dya mi kjats'e, mi b'ɔb'ɔ tee k'o mi kjarɔ ro zodye. K'o dyaja tee mi poji k'a na jee jñiñi, mi pa nuji k'o sɛrɔ k'o mi b'ɔb'ɔnu.

Mu ra dyɔtr'ɔ k'o tee nu sɛrɔ, mi xipji k'o tee k'o dya mi pes'i merio ra unɔ o ɔjnɔ, o ngoñi, ndexe o ndenchjo mara dyɔtr'ɔ.

Nudya mu ra zodyeji yo tee b'ɔb'ɔ k'o pa nuu yo sɛrɔ, pje na ponkjɔ k'o dyaxi paa, nuyo poji ka b'ɔb'ɔ ne dyɔtr'ɔ k'o ya xorɔ na ponkjɔ.

Chjɔnrɔ k'o onk'ɔji

– Pje manji yo tata k'o ngargji ma dyenk'ua. _____

– Kjo mi dyɔtr'ɔ k'o tee mura zodyeji. _____

– Pje mi mama nu sɛrɔ mura dyɔtr'ɔ yo tee. _____

– Pje mi ch'unɔ yo tee k'o dya mi jɔ'ɔ merio. _____

– Pje mi kjapjɔ k'o tee nu sɛrɔ. _____

– Nudya yo tee, ja dyɔtr'ɔ. _____

– Pje mi tjinspi nu sɛrɔ o ngero yo tee. _____

Xorʉ nu pezhe ko in xopʉte, kjanu ri soji

Na nu paa in see Toño o zodye nu ts'itr'i, mbo nduns'ʉ o ma dyøtr'ø k'a na jñiñi k'a mi b'ʉb'ʉ na sørø. O xipji k'a ma ʉ'ʉ, nuk'ua o indispi texe k'o pjiño k'o na xi'i.

O xipjiji in see Toño, dya mi kjats'e nu zodye k'ʉ mi sørø nu ts'itr'i, o xipji mi b'ʉb'ʉ na tee k'o mi saa.

O kjobʉ janzi paa, mbo nduu un ts'itr'i in see Toño.

Yo ndork'ijmi k'o soo yo tee k'a jñiñi

Nu ts'itr'i unʌ d'iji.

Nu ts'itr'i na ʌ'ʌ nu xempjo.

Nu b'ezo na ʌ'ʌ un ñii.

Nu male unʌ paa.

*Dyonɔ̄ k'o k̄aṛa k'a nzumɔ̄ kjo paṛa pje ma
zodye soji k'a j̄ñiñi k'a in b'ɔ̄b'ɔ̄ mbo ri
dyopjɔ̄bɔ̄*

*Dyonɔ̄ yo tata na nu pezhe k'o na tee k'o mi
pa nuu yo s̄ɛrɔ̄ mbara dyɔ̄tr'ɔ̄*

*Xorʉ na joo yo juns'ʉba kjanu ri dyopjʉ k'a ch'i
yaxʉ k'o onkʉji*

Naja. Nu pale Goyo soo na ndork'ijmi.
Pje kja in pale Goyo.

Kjo ngeje k'ʉ soo na ndork'ijmi.

Yeje. Nu male Tasia unʉ d'iji.
Pje unʉ nu male Tasia.

Kjo ngeje k'u ujnʉ o d'iji.

Jñii. Nu xuntr'i na ʉ'ʉ o xempjo.
Pje kja nu xuntr'i.

Kjo ngeje k'ʉ na ʉ'ʉ o xempjo.

Jñandɣ yo pjiño k'o na joo ri sii mu ri sodye

Nge lota

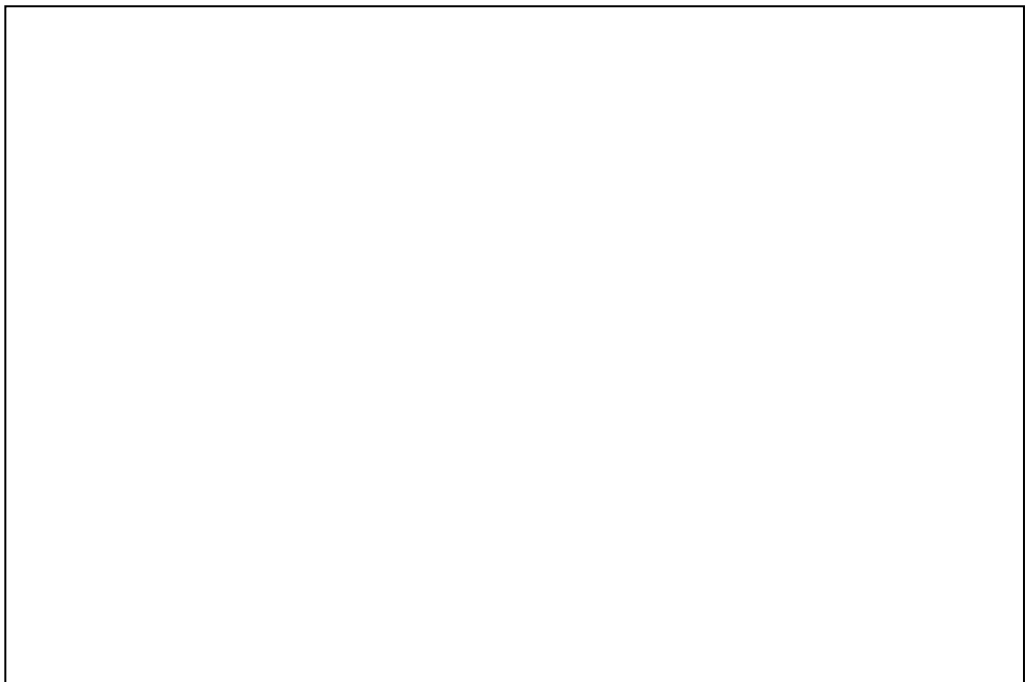
Nge jenjo

Nge xɔjɔɣ

*Dyɔtr'ɔ k'o pjiño k'o kjaa k'a jñiñi kjanu ri opjɣ
pjende na joo*

Xorɣ dyote j̄nii

Nana dyɔrɔ ko ra xitsk'o

Nana, juents'se
ts'igi ñanga
ngek'o gi ñ'ora nu sibi,
kjanu gi dyɔtɔ nu t'ejme
ndo gi p'ech'i yo xedyi,
kjanu gi p'ot'ɣ in mojmɣ
ndo gi dyakɣ in mojmɣ
ngek'o ro ñonago.

Gi xitsi - ch'ii, ñona
ngek' o ri ma'a kja ngunxorɣ
ndo ri xorɣ na joo,
nank'a ma dya ri ñona,
dya ri j̄n̄sɣ na joo
k'o ra xits'i ni xopɣte.

Tsjakona, ya dempa, bɣgɣ
nank'a yai tsjatjo ra
ngich'iji yo ni dyjxi.

Ga kjanu nana,
miki nuzɣ na punkjɣ,
gi penge in b'itu
ndo xi b'ɣbɣ pa'a k'o xigi xakɣ
nsakja ma kja mi ts'ike,
mango dya xi poo ni kuege.

Nana, pokjɣ kja gi guinzi,
pokjɣ kja gi xakɣ
ngek'o ro tego na joo.

Ndizi nudya ra pjoxk'ɣ;
ra ɔtɔ texe k'o gi xitsk'o
ngek'o mita mɔjɔ ni mɣb'ɣ
ndo dya ri soo kjo
poo ni kue'e o maxke iyo.

Jñanda na joo yo kuaŋ'ɔba, kjanu ri opjɔ kja yaxɔ
 jangorga so'o ri dyɔtɔ na jñona

- Tsjaa t'onɔ mbek'a nde ma jñona pɔra ra dyɔtɔ ni nana o maxke ni gande, ngek'o xi ri dyɔtɔ k'o dyaja kja ni xiskuamage.
- Jñanda yo kuaŋ'ɔ nd'ɔb'ɔ kjanu ri tsjageji k'o dyaja nu jango ri kuaŋ'ɔji kja nd'ɔngumɔ nzakja ma ri eñegeji.

Jñonɔ

1/4 MOHIBTIOMIBOMI
 WNOWEOWEOWO
 1 NODWZUM
 2 WILLO WEDUM
 • WLOM OOWOOWO
 • MA MIA MEO WEO
 • WEDWADWONOW
 • MAMOW WEO WEO

☞

Xorʻ na joo nu nojo nu b'ʻb'ʻba ngek'o ri tojyi

Sʻingʻ, sʻingʻ

Sʻingʻ, sʻingʻ nzhopedyi,
sʻingʻ, sʻingʻ tarese.

Peske, peske,
banga, banga b'us'i.

Mbek'a ri tsjapʻ
banga, banga b'us'i.

Ra k'at'a
lenge, lenge t'eje.

Mbek'a ri tsjapʻ
lenge, lenge t'eje.

Ra k'atpa kja nu
ngua'a e Xuba.

Mbek'a go tsjapʻ
nu ngua'a e Xuba.

Goo za'a na pozʻ.
Jango go ngich'i nu pozʻ.

Go ngich'i kja
nu ngua'a nu ñixi.

E. Seperina R. S.

Nzakja nu lenge t'eje b'ɔb'ɔ k'o dyaja pjiño k'o na joo ra jokɔ ngiyeme o pjek'onde na ɔ'ɔ kja in nzeroji

Jñanda yo pjiño yo b'ɔb'ɔba, kjanu ri opjɔ jango ga dyɔtɔji ngek'o ra tsjapɔji ñechje

Nu kjotojo
so'o ri dyokɔ
kjanu ri ñona,
ma jiyo ontɔ
ri pech'i nzakja
ma ri tsɔjnɔ
kjanu ri cheb'i
ngek'o ra mbedye
nu ndeje k'a ri
sii. Na joo ma
mi kɔnxkɔ ni
pjeme.

Nujoyo pjiño ngejyo ya dyɔtɔji k'o dyaja ñechje ndo pojyi kja nguñechje

Mbek'a na mbeje

Pesi nziyo ngua'a
ndo dya soo ra nzhody,
kja nu xytjy
b'vby o lulu, xedyi, i'i
ñeje o jñona.

Pjiño k'o te'e kja juajma,
ma ri jyøsy kja sibi ra ndag
ndo soo ri chjamba i'i, muru
ñeje mandega ngeko mina
jorgi ñona.

Mbek'a na mbeje k'o
te'e kja teje ndo
jñexto ma zñnto ñe ma
supa soo ri chot'y.

*Xan'y yo jña'a yo dyagy para, kjanu ri dyøsy kja ni
xiskuama ngek'o ri dyony ni xopyte mbek'a ne'e ra
mama ndizi naja
Dyøtø na jña'a nu gango ri tsja'a t'on'y mbek'a na
mbeje*

Texezɔji soo ra kajayi yo b'ɔb'ɔba ngek'o dyanda ra sodyeji

Jɔnda kja ni ngunxorɔ ɔe kja ni nzumɔ kjo d'ɔb'ɔ nu jango ri guadɔ yo kaɔab'ɔ, ma otjo, dyɔtɔji k'a naja ngek'o ri dyɔtɔji yo kaɔab'ɔ.

Ma b'exkɔtjo b'ɔb'ɔ na ngumɔ nu jango jokɔji ngiyeme, moji ngek'o ra dyak'ɔji o ɔechje ngek'o ri pɔgɔ yo ma'sa k'o b'ɔb'ɔ kja ni pjeme.

Pje k'o nee ra mamʉ

Jñatrjo

nsʉre
ntara
pefi
nxanxʉ
mocho
pench'e
jenga
punkjʉ
mbʉntr'ʉ
yunrra
mbane
chjoo
foxte
guee
s'ʉb'ʉ
yekø
junda
uʉzhi
xankja
jñatrjo
fechi
fadʉ
tsjʉʉ

Jñangicha

caldo
papá
trabajo
plátano
acocil
guayaba
¿por qué?
muchos (as)
faja
yunta
bebé
maíz
ayudar
llorar
jarro
olla
mirar
bordar
hormiga
mazahua
saber
caballo
frijol

Jñatjo

ngʉre
jyoo
b'epji
ndansa
jmob'ʉ
xipedyi
jangua
ponkjʉ
mbʉnt'ʉ
yonda
lele
tjoo
pjoxte
bee
xalo
s'ʉb'ʉ
jandʉ
bʉzhi
xankjʉ
jñatjo
pjechi
pjad'ʉ
kjʉʉ

Jñatrjo

k'elo
 tsʌjnʌ
 zizi
 ch'anxa
 roxaxi
 zoo
 nzhen's'e
 nzhojnø
 chinsapjʌ
 nzhemoxʌ
 naxʌ
 ogʌ
 d'aja
 ts'ijñi
 juajnjʌ
 ts'ajna
 pjant'r'eje
 yurga
 b'aga
 tsjojo
 mbaxkua
 pʌjomʌ
 chjəb'ə
 nzhechjʌrʌ
 nrreje
 ch'imbili

Jñangicha

becerro
 metate
 señora
 chapulín
 rosa
 hermoso (sa)
 capulín
 flor
 volar
 tomate
 corte de pelo
 enterrar
 uno
 tuna
 escoger
 quelite
 venado
 lagartija
 vaca
 hongo
 fiesta
 cerdo
 collar
 borrego
 agua
 orinar

Jñatjo

ngelo
 kjʌjnʌ
 b'ejña
 t'ʌnxʌ
 roxa
 jojmi
 ndense
 ndøjnø
 nzinzapjʌ
 ndemoxʌ
 t'anxʌ
 obʌ
 naja
 kijñi
 fanʌ
 k'ajnu
 pjant'eje
 korga
 sunzhʌnʌ
 kjojo
 mbaxua
 kuchi (zakjua)
 tjebe
 ndechjʌrʌ
 ndeje
 pichareje

Lengua mazahua, Estado de México y Michoacán

Tercer grado

Se imprimió por encargo de la
Comisión Nacional de Libros de Texto Gratuitos,
en los talleres de
con domicilio en
el mes de

El tiraje fue de ejemplares

